

Araştırma Makalesi

Değişen Yaşantı Dünyasının Yeni İstilacı Suç Tipi: Bug Suçları

The New Invasive Crime Type of the Changing Lifeworld: Bug Crimes

Muhammed Ferit DUMAN

Dr. Öğr. Üyesi Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü

mduman@bandirma.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-7644-9486>

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
27.05.2022	25.10.2022

Öz

Suçlu davranışın tanımı ancak içinde bulunduğu kültür üzerinden yapılabilmektedir. Kültürel değişimler, organize suçlar, beyaz yaka suçları, aile içi şiddet suçları vs. gibi farklı suç türlerini ortaya çıkarmaktadır. Dolayısı ile kriminal vakalar üzerine yapılacak bir çalışma ile günümüzün dinamik, karmaşık ve çok katmanlı dünyasına özgü suç türlerine rastlamak mümkündür.

Çalışmada, prensibi değişim olan yaşantı dünyasında yeni suç türlerinin olabileceği iddia edilmektedir. Bu bağlamda kavramsal çerçevede suç ve bug kavramları tartışılarak 'bug suçları' kavramı geliştirilmektedir. Kuramsal çerçeve Habermas'ın eylem teorileri ve yaşantı dünyası sistem ikiliği üzerine kurulmaktadır. Çalışma nitel bir durum çalışmasıdır. Deseni tekli vaka tasarımıdır. Çalışma alanı 2018 yılında Yalova Altınova ilçesinde işlem gören 1017 adli vakadır. Bu vakalardan kavramsal ve kuramsal çerçeveye uygun örneklem olabilecek 2 vaka tespit edilmiştir. Araştırmacı 2018 yılında araştırma alanında görevli ve yetkili olduğundan 1017 olayın hepsine dâhildir. Dolayısı ile araştırma alanı ve örneklemine ilişkin veriler doküman incelemesi, katılımcı gözlem, görüşme yöntemleri ile elde edilmiştir.

Çalışmada örneklem olarak seçilen iki vakanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi çizilmeye çalışılan bug suçu kavramının içinde değerlendirilebileceği görülmüştür. Çalışmanın sonucu olarak bug suçlarıyla ilgili olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır. Bug suçları yetenekli bir suçlunun yaratıcı bir suç tipi olmaktan ziyade değişen ve giderek daha katmanlı ve daha karmaşık bir yapıya kavuşan toplumsal yapının (gündelik yaşam ve sistemler) imkân verdiği bir suç tipidir. Bu tip suçlar hukuk sisteminin araştırma evreni olarak belirlenmesi neticesinde bulunabilmektedir. Bug suçlarının kendilerine özgü bir deseni bulunmaktadır. Bug suçlarının değişen toplumsal ekosistemin yeni istilacı suç türü olmaya aday olduğu ve üzerinde daha fazla çalışılması gerektiği anlaşılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Toplumsal Değişim, Suç, Yaşantı Dünyası, Hukuk Sistemi, Bug Suçu

Abstract

The definition of criminal behavior can only be made on the basis of the culture it is in. Cultural changes reveal different types of crimes such as organized crime, white collar crimes, domestic violence crimes. Therefore, with a study on criminal cases, it is possible to come across crime types peculiar to today's dynamic, complex and multi-layered world.

In the study, it is claimed that there may be new types of crime in the lifeworld whose principle is change. In this context, the concept of 'bug crimes' is developed by discussing the concepts of crime and bug in the conceptual framework. Theoretical framework Habermas' theories of action and the lifeworld are built on system duality. The study is a qualitative study. The study is a case study. Its pattern is a single case design. The study area is 1017 judicial cases processed in Altınova district of Yalova in 2018. Out of these cases, 2 cases suitable for the

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Duman, M.F., 2022 Değişen Yaşantı Dünyasının Yeni İstilacı Suç Tipi: Bug Suçları, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 57(4), 2693-2718.

conceptual and theoretical framework were identified and the research sample was formed. Since the researcher was assigned and authorized in the research field in 2018, it is included in all 1017 events. Therefore, the data related to the research area and sample were obtained by document analysis, participant observation and interview methods.

In the study, it has been seen that the two cases selected as samples can be evaluated within the concept of bug crime, whose conceptual and theoretical framework is tried to be drawn. As a result of the study, the following conclusions were reached regarding bug crimes. Bug crimes are not a creative crime type of a skilled criminal, but rather a crime type enabled by the changing and increasingly layered and more complex social structure (lifeworld and systems). It can be found as a result of determining the legal system as the research universe. Bug crimes have a unique pattern and bug crimes are candidates to be the new invasive crime type of the changing social ecosystem. It is understood that bug crimes are a candidate to be a new type of invasive crime in the changing social ecosystem and need to be studied more.

Keywords: Social Change, Crime, Lifeworld, Legal System, Bug Crime

1. Giriş

Dünya bilinen tarih süresi içinde hiç olmadığı kadar hızlı değişmektedir. Mark Zuckerberg'in 'facebook'da yeniliğin baş döndürücü hızını tanımlamak için kullandığı "hızlı ol kırılırsa kırılırsın (move fast and break things)" mottosu (Taneja, 2019) silikon vadisinde ama şimdilerde gelişimi yakalamak isteyen her kişi ve kurumun mottosu haline gelmektedir. Bu slogan bir grup teknoloji öncüsünün kişisel gayretlerinden ziyade değişen dünyayı imlemektedir. Dünya bankasının belli başlı verilerine bakıldığında bu değişimi daha net görmek mümkündür. Demografik bağlamda 1960 yılında 3.032 milyar olan dünya nüfusunun 2020 yılında 7.753 milyara çıktığı görülmektedir. 1960 yılında dünya nüfusunun %33,61'i kentlerde yaşıyorken, 2020 yılına gelindiğinde bu oranın %51,15 olduğu görülmektedir. Ekonomik verilere bakıldığında ise 1960 yılında 1.385 trilyon dolar olan gayri safi hasılanın, 2020 yılında 84.705 trilyon dolar gibi astronomik biçimde katlandığı görülmektedir. Bu rakamlar kişi başında da kendisini göstermektedir. 1960 kişi başı gayri safi milli hasıla 480 dolarken, 2020 yılı içinde bu rakam 11.553 dolar seviyesindedir. Demografik ve ekonomik göstergelere paralel olarak yaşam süresinin de uzadığı, 1960 yılında 52 yıl olan belirginleşen yaşam süresinin 2020 yılında 77 olduğu görülmektedir. Dünya nüfusu 2,5 kat artarken dünyanın yarısından fazlası artık kentlerde yaşamaktadır. Buna mukabil genel ve kişi başı gelir astronomik bir biçimde katlanmakla birlikte yaşam süresi 1,3 kat gibi bir oranda artmaktadır. Türkiye'deki durum dünya ortalamasından pek farklı değildir. 1960 yılında yaklaşık 27,4 milyon olan nüfus, 2020 yılında 84,3 milyondur. 1960 yılında nüfusun %32'si kentlerde yaşarken 2020 yılında artık %76'sı kentlerde yaşamaktadır. 1960 yılında 13.995 milyar dolar GSYİH ise 2020 yılında 720.101 milyar dolardır. Kişi başına düşen gelir ortalaması ise 1960 yılında 470 dolarken 2020 yılında 9050 dolardır. Beklenen yaşam süresi ise 1960 yılında 45 iken 2020 yılında artık 77'dir. Görüldüğü gibi Türkiye dünya ortalamalarına paralel bir değişim geçirmektedir (Dünya Bankası, 2020). Küresel ve ulusal planda sadece demografik, ekonomik genişlemeler yaşanmamakta bunun yanında özellikle uluslararası göçün hız ve yoğunluk kazanması, teknolojik gelişmelerin olağan üstü ilerlemesi, içinde bulunulan toplumsal yapıları giderek karmaşık ve çok katmanlı bir duruma sokmaktadır.

Böylesine hızlanan bir ivme ile değişim geçiren bir konjonktürde suçların geleneksel kalmasını beklemek naiflik olacaktır. Zaten çaprazlama yapılarak bakılacak olduğunda Türkiye'nin (bu aralıktaki verilere ulaşılabildiği için) 2000 ve 2019 nüfus oranları 1,3 kat artarken (Dünya Bankası, 2020), aynı yıllar için Cumhuriyet savcılıkları iş durumu oranları 2,6 milyondan 9,3 milyona çıkarak (Türkiye İstatistik Kurumu, 2009; 2019) 3,5 kat artış göstermektedir. Hükümlü ve tutuklu sayılarına bakıldığında ise aynı yıllar için 50.628 rakamının 291.546'ya çıkarak 5,7 kat arttığı görülmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2020). Dolayısıyla Türkiye için nüfus 1,3 kat artarken adli olaylar 3,5 kat, tutuklanma ve hüküm gerektiren yani önemli adli olaylar 5,7

kat artmaktadır. Bu rakamlar bile hızlı toplumsal değişimlerin en önemli sorun alanlarından birisinin adli vakalar olduğunu göstermektedir.

Suç tartışmalı bir kavram olarak tanımlamak mümkün olsa bile, son tahlilde suç, ceza hukuku tarafından tanımlanan ve cezalandırılan davranıştır ve bu durum doğal olarak suç egemen kültürel ve siyasal ortamla iç içe geçirmektedir (McLaughlin ve Muncie, 2001, s. 59,89). Böylelikle suç ve kültürel, siyasal ortam arasında birbirlerinin sınırlarını belirleyen bir süreç işlemektedir. Suçun doğası kültürün niteliği tarafından şekillendirilmektedir (Visano, 1998, s. 235). Ekonomik, demografik, teknolojik vs. bağlamlarda değişen kültür, doğal olarak farklı suç tiplerine imkân sağlamaktadır. Beyaz yaka, terör, devlet, uyuşturucu madde, şiddet, organize vb. gibi suç tasnifleri (Maguire vd., 2007) içinde bulundukları toplumda, kendilerini akademik, kültürel, siyasal bir ilgiyi gerekli kılacak kadar dikkat çektikleri için literatüre girebilmektedirler. Dolayısıyla artan bir ivme ile hızlanan değişimin motor gücü olduğu toplumsal yapı, giderek çok daha karmaşıklaşmakta, katmanlaşmaktadır. Bu durum ise yeni suç tiplerini mümkün kılacak bir yaşantı dünyası ekosistemini yaratmaktadır.

Çalışmanın sorunu değişen yaşantı dünyasında yeni bir suç türünün olup olmadığının anlaşılmasıdır. Çalışmanın iddiası böyle bir suç türünün olduğu ve nasıl bir suç türü olduğunun anlaşılabilirliğidir. Çalışmanın amacı neredeyse prensibi değişim olmuş olan yaşantı dünyasındaki ekosistemde yeni bir suç türünü tespit ve analiz etmektir.

2. Kavramsal Çerçeve: Bug Suçu Nedir?

2.1. Suç nedir?

Suç kavramı apaçık ve merkezi tanımları olan bir kavram değildir. Bundan dolayı suç tartışmalı bir kavram olagelmektedir (McLaughlin ve Muncie, 2001, s. 59, Siegel, 2008, s. 11, 16). Suç kavramını tanımlamanın belki bir düzine yolunu bulmak mümkündür. Bu tanımların hemen hepsinde haklılık payı bulunmaktadır. Suçu, diğer tanımlarını yanlış veya hatalı bularak, tek ve resmi bir şekilde tanımlama arzusu neticesiz bir tartışmadır. Bunun yerine suç teriminin farklı bağlamlarda ele alınabileceği kabul edilmeli ve belirli bir bakış açısından hangi tanımlamaya karşılık geldiği noktasında net olunmalıdır (Wright ve Miller, 2005, s. 273).

Kriminologlar tarafından sunulan suç tanımları, büyük farklılıklar göstermektedir. Hukukçu kriminologlar, suçun devlet tanımlarının nesnel olarak çalışılabilirliğini iddia ederken, daha geniş tanımlar, kriminolojiyi sapkın davranışların incelenmesine indirgeme eğilimindedir. Her kriminolog hangi eylemlerin dikkate değer olduğuna bireysel bakış açılarına göre karar vermektedir (Brown vd., 2010, s. 12).

Görüldüğü gibi bir davranışın suç sayılmasını veya sayılmamasını tanımlamak kolay ve basit bir işlem değildir (Walklate, 2007, s. 5). Bundan dolayı kriminoloji literatürü kültürel çalışmalarla sürekli bilgilendirilmektedir. Bu bağlamda suç ve kültür simbiyotik bir ilişki içindedir. Çünkü suçun doğası kültürün niteliği tarafından şekillendirilmektedir (Visano, 1998, s. 235). Suçların ve cezalandırılma biçimlerinin yer ve zamana göre değişiklik göstermesi, hangi davranışın suç olarak sınıflandırıldığını belirlemede toplumsal tepkinin önemini vurgulamaktadır. Kendi içinde suç olan belirli bir eylem yoktur. Bir eylem ancak toplum onu böyle tanımlarsa suç olmaktadır (Marsh, 2006, s. 4).

Sanayileşme ve sonrasındaki süreçte toplumsal yaşamın giderek karmaşık bir hale gelmesi neticesinde suçun tanımı ve anlamı çatallaşmaktadır. Bir yanda bilişsel, araçsal ve bir disiplin içindeki biçimsel hukuk gelişirken diğer yandan gündelik yaşamın ahlaksal pratiğinin sürekliliği içinde geleneksel hukuk sürmektedir (Habermas, 1996). Toplumun giderek çok katmanlı ve karmaşık hale gelmesiyle yaşantı dünyasındaki değişim hızının sistemin kendini güncellenme hızını geçmesi durumu yaşanmaktadır. Böylelikle senkronize olması gereken

ahlaksal pratik hukuk ve bilişsel araçsal hukuk arasında istismara açık boşluklar oluşabilmektedir. Habermas'ın teorisi üzerinden işaret edilen bu boşluklar yeni suç tipleri ile doldurulabilmektedir.

Son tahlilde suç, toplumsal olarak inşa edilmiş olsun veya tarihsel olarak kök salmış olsun düzene, sisteme karşı bir meydan okumadır (Visano, 1998, s. 1,237). Dolayısıyla suç aynı zamanda disipline edilmesi, hizaya sokulması yani cezalandırılması gereken bir davranışı tanımlamaktadır. Bu tanım ise genellikle toplumsal ve siyasal gücü elinde bulunduran kişiler tarafından oluşturulmaktadır. Bunları ihlal eden kişiler devlet otoritesi, sosyal damgalama veya statü kaybı gibi yaptırımlarla karşılaşmaktadırlar (Siegel, 2008, s. 18).

Suç davranışının tanımı gereği disipline edilmesi gereken bir anlam ihtiva etmesi suçun nasıl tanımlanacağı konusunda uzlaşmayı hayati bir öneme taşımaktadır. Bu bağlamda okuryazar bir halk için suçun bilişsel, araçsal, biçimsel hukukun daha kolay benimsenebilir olması suçun yasal tanımının baskın hale gelmesini kolaylaştırmaktadır. Suçun en basit yasal tanımı, onu ceza kanunun ihlali veya cezai kovuşturmayla yol açan davranış olarak anlamlandırmaktadır (Wright ve Miller, 2005, s. 273-274). Bu anlamda kriminolojinin temel kaygısının suç davranışından çok kanuna aykırı davranış olduğunu söylemek mümkündür (Walklate, 2007, s. 5). Suçun ahlaksal pratik görünümünü ise sapma olarak tanımlamak mümkündür (McLaughlin ve Muncie, 2001, s. 89,59 , Tierney, 2006, s. 19).

Çalışmaya konu suçları Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) ihlali nedeni ile açılan adli vakalar oluşturmaktadır. Dolayısı ile TCK'nın suçu nasıl tanımladığı hususunda kısa bir çerçeve çizmeden bölümün sonlandırılması eksiklik yaratacaktır. Özellikle 'bug suçu'nun kavramsal koordinatlarını bulmak ve analizini doğru yapabilmek için suçun yasal tanımının dikkatlice incelenmesi gerekmektedir.

Suç: toplumsal düzenin devamı açısından korunması gereken hukuki değerlerin bilerek ihlalini (kast) veya bu değerleri korumaya yönelik kurallara karşı özensizliği (taksir) ifade eden insan davranışdır (Artuk vd., 2020, s. 257). Dolayısı ile ceza kanununda yer almayan ama başka kanunlarca cezaya tabi olan disiplin suçları, mahkeme düzenine aykırı fiiller, haksız fiiller ve kabahatler bu anlamda tam anlamıyla suç sayılmazlar (Zafer, 2019, s. 161).

Bir davranışın suç olarak tanımlanabilmesi için belli şartların oluşması gerekmektedir. Bu şartların bulunmaması halinde bir fiilin suç olarak nitelendirilmesine imkân bulunmamaktadır (Artuk vd., 2020, s. 260). Bir bilim olarak (bilişsel, araçsal, biçimsel) hukuk, bu şartların neler olduğu noktasında yeterli birikime sahiptir. Bu unsurları *tipiklik unsuru*, *maddi unsurlar*, *manevi unsurlar* olarak sıralanmaktadır (Hakeri, 2020, Gönenç, 2020, Zafer, 2019, Artuk vd., 2020).

Tipiklik unsuru, işlenen somut fiilin kanunda tanımlanan soyut suç tipine tastamam örtüşmesidir (TCK, 2004, madde 2).

Maddi unsurlar bağlamında her şeyden önce kusur yeteneğine yani haklıyı haksızdan, doğruyu yanlıştan ayırabilme yeteneğine sahip '*fail*' tarafından ihmali veya icrai davranışlarla gerçekleştirilen *fiil* olmalıdır. Bu fiilin dış dünyada bir kanuni tipe uygun *suç konusu*'na karşılık gelen ve *mağduriyet* yaratan bir *netice* gerçekleştirmesi gerekmektedir. Neticenin gerçekleşmesinde failin ve fiilin sorumlu olduğunu gösteren *illiyet* yani sebep sonuç ilişkisi kurulabilmelidir. Bir davranışın suç olarak tanımlanabilmesi için sadece maddi şartların var olması yeterli değildir. Bunun yanında suçun, manevi unsurlar olan *kast*, *taksir* ve *amaç/saik* şartlarını da taşıması gerekmektedir (Artuk vd., 2020, s. 285-464). 'Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir' (TCK, 2004, madde 21). Taksir ise 'dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek

gerçekleştirilmesidir. ... Taksirle işlenen suçtan dolayı verilecek olan ceza failin kusuruna göre belirlenir' (TCK, 2004, madde 22). Kusurluluğu etkileyen sebepleri ise; hukuka aykırı bağlayıcı emir, zorunluluk, kaza, cebir, tehdit, haksız tahrik, yanlış/hata, yaş küçüklüğü, akıl sağlığı, sağır dilsizlik, geçici nedenler, alkol ve uyuşturucu madde etkisi altında olma, etkin pişmanlık olarak sıralanmaktadır (Hakeri, 2020, s. 283-325, Artuk vd., 2020, s. 563-669).

Kusursuzluğu azaltan veya kaldıran mezkûr sebepler içinde tespit edilmesi en zor olan hususların ilk sırasında *yanılma/hata* halinin geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Sayılan hallerin birçoğu mesela, kanuni hakkın kullanılması, meşru müdafaa, zorunluluk hali gibi durumlarda fiil kasten işlense bile sorumluluk failden kalkarken, kanuna göre 'hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır' ancak 'kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır' (TCK, 2004, madde 30). TCK md. 30 hükmünün zıt anlamından kaçınılabılır hata halinde failin hatasından yararlanamayacağı sonucu çıkmaktadır. Fail gerekli dikkat ve özeni gösterseydi hukuka uygunluk nedeninin maddi koşullarında hataya düşmeyecek idiyse yani hata kaçınılabılırsa fail hatasından yararlanamaz ve eylem hukuka aykırı olmaya devam eder. Fail işlediği suçtan kastından dolayı sorumlu olmaya devam edecek; ancak hata hususu, onun daha az kusurlu sayılmasına neden olarak temel cezanın tespitine alt sınıra doğru yaklaşmasına gerekçe oluşturabilecektir (Zafer, 2019, s. 461).

Özellikle suçun iştirakle işlenmesi hallerinde hatanın tespit edilmesi giderek zorlaşmaktadır. Kanuna göre 'suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur' (TCK, 2004, madde 37). Kanun suça iştirak etmeyi; azmettirme ve yardım etme diye ikiye ayrılmaktadır (TCK, 2004, madde 38,39). TCK'nın 38 inci maddesindeki azmettirme, ceza hukuku terminolojisinde suç işleme düşünce ve kararı bulunmayan bir kimseye, suç işleme kararı verdirme anlamına gelmektedir. Azmettirenin, azmettirilen kimse ile doğrudan temasa geçmesi şart değildir. Bu iş için aracı kullanılabilir (Artuk vd., 2020, s. 740-742).

Suç tipine birden çok kişinin fail olmasını mümkün kılan ilişkiye, *bağlılık kuralı* denilmektedir. Bu kurala göre suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin en azından teşebbüs aşamasında varlığı yeterli görülmektedir (TCK, 2004, madde 40). Dolayısı ile taksirli suçlarda müşterek failliğin söz konusu olmayacağı fikri doktrinde hâkim bulunmaktadır. Çünkü taksirle iştirak edilen bir suçta karar birliğinden dolayısı ile bağlılık kuralından bahsetmek mümkün olmayacaktır. Bu itibarla; ancak objektif özen yükümlülüğüne aykırılık teşkil eden ve dolayısıyla, bir haksızlık ifade eden fiilin işlenişine matuf olarak kişiler arasında bir karar birliği oluşturulabilir. Ancak kanuna göre objektif özen yükümlülüğüne aykırı davranış neticesinde suç oluşacaktır. Bu neticeye sebebiyet veren haksız fiili gerçekleştiren kişiler arasında söz konusu netice açısından bir karar birliğinin varlığından söz edilemez (Gönenç, 2020, s. 567-568).

Bu noktada makale çalışmasında incelenecek olan 'bug suçunun' daha iyi anlaşılabilmesi için bir noktanın daha altının çizilmesi gerekmektedir. Dünyada suça iştirak eden kişiler üç sistem üzerinden değerlendirilmektedir. Birincisi *eşitlik sistemidir*. Bu sisteme göre suça iştirak eden herkes ayırım yapılmaksızın eşit cezaya çarptırılmaktadır. İkinci sistem *ikilik sistemidir*. Bu sisteme göre ortakların sorumlulukları suçun işlenmesinde göstermiş oldukları katkıya göre belirlenmektedir. Üçüncü sistem ise *cezanın failine göre tespit sistemidir*. Bu sistemde suça karışan kişilerin sorumlulukları suçun gerçekleşmesindeki katkılarına göre değil kasıt/kötülük derecelerine göre tayin edilmektedir. Bu sistemin amacı adaleti daha doğru bir terazide sağlayabilmektedir. Çünkü çok kurnaz ve suç işlerinde bilgili olan bir kişi kendisini objektif bakımdan suçun fiilinin işlenmesinde küçük bir rol oynarken gerçekte suçun başat faili olabilmektedir. Dolayısıyla suça iştirak edenler arasında suçun neticesinden kimin ne kadar sorumlu tutulacağı suçun tipiklik, maddi ve manevi unsurlarının her iştirakçi için ayrı ayrı değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bunu tespit edebilmek çok zor olmasına karşın imkânsız

da değildir. Türkiye Cumhuriyeti'nde ise eski TCK'da ikili sistem kullanılmakta iken 2004 yılında çıkarılan son TCK'da cezanın failine göre tespit sistemi kabul edilmiştir (Artuk vd., 2020, s. 722-723).

Kanun koyucunun böylesi bir yargılama biçimini tercih etmesi ise giderek karmaşıklaşan ve katmanlaşan toplumsal yaşantı içerisinde giderek profesyonelleşen suçluların yakalanması ve suçların önlenmesi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Kanun koyucunun bu kaygısı haklıdır. Çünkü Ceza yasalarıyla bariz bağlantılarına rağmen gizem olarak kalan suçlar bulunabilmektedir (Visano, 1998, s. 2). Bir yanda küresel bir yaygınlık kazanan diğer yanda ise giderek karmaşıklaşan suçun kapsamının belirlenmesinde artık kolluk kuvvetleri bile zorluklar yaşamaktadır (Siegel, 2008, s. 4). Dolayısı ile özellikle günümüzde kanunların kuşatmakta zorlandıkları yaşantı dünyasının pratiğini radar gibi sürekli tarayacak, bu pratik içinde gizli kalmış suç tiplerini kanun koyucu ve uygulayıcıları için ifşa edecek akademik çalışmalara her zamankinden daha fazla ihtiyaç bulunmaktadır.

2.2. Bug nedir?

'Bug' kelimesinin İngilizce sözlük anlamına baktığımızda küçük böceklerin genelini tanımlamak için kullanılan bir isim olduğu görülmektedir. Bununla birlikte kendisine sözlüklerde yer bulacak kadar yaygın bir teknik anlam kazandığı anlaşılmaktadır. Teknik anlamın alanı ise bilgisayar bilimleridir. Bu bağlamda 'bug'; bilgisayar sistemini çalıştıran talimat prosedüründe oluşan bir arıza, bilgisayar programında oluşan bir hata olarak tanımlanmaktadır (Longman Dictionary, 2021, Cambridge Dictionary, 2021). 'Bug' sözcüğü Thomas Edison'un zamanından beri mekanik arızaları tanımlamak için kullanılmaktadır. Fakat bu sözcüğü bilgisayar bilimlerinde popüler kılan ise öncü bir bilgisayar programcısı olan Grace Hopper'ın 9 Eylül 1945'te Mark II seyir defterine ilk gerçek hatayı/bug/böceği bulduğuna ilişkin düştüğü kayıttır (Beyer, 2009, s. 64).¹

"Bir gece, o [Harvard Mark II bilgisayarı] bozuldu ve böceği/bug aramaya gittik ve rölelerden birinde ölümüne dövmüş, yaklaşık dört inç kanat açıklığına sahip gerçek bir güve bulduk. Onu çıkardık ve kayıt defterine koyduk ve üzerine İskoç bant yapıştırdık" (Beyer, 2009, s. 65)

Başlangıçta donanım hatalarını ima etse de bug ilerleyen zamanda yazılım hataları için kullanılan bir terim haline gelmektedir. Bilgisayar bilimleri alanına ilişkin sözlüklere bakıldığında 'bug' kavramı aralarında nüanslar bulunan 'fault' ve 'error' kavramları ile birlikte kullanılmaktadır. 'Bug', 'fault' ve 'error' kavramları bilgi işlem literatüründe ve sözlüklerde birbirine benzer içerikleri ihtiva etmekle ve birbirinin yerine kullanılabilmekle birlikte Türkçede genel olarak 'hata' anlamı verilmektedir. 'Fault' bilgi işlem sistemi içinde bir cihazın bileşeninin veya elemanının gerekli şekilde çalışmasına neden olan bir durumu (Macmillan Dictionary of Information Technology, 1985, s. 120) ifade etmektedir ki bu şekli ile Türkçedeki 'arıza' kelimesine karşılık geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. 'Error' kavramı ise bilgisayar içinde hesaplanmış veya ölçülebilen bir değer ile bazı objektif standartlar arasındaki tutarsızlıkları ifade eden (Macmillan Dictionary of Information Technology, 1985, s. 113) bir hata anlamına gelmektedir. Dolayısı ile sistemin 'error vermesi' bir anlamda işlemlerin yapılamaması, durması, donması ile sonlanan bir hatadır.

Bug ise bilgisayardaki gereksinimler veya sistem tasarımı aşamasında ortaya çıkan bir hatadan ziyade, yerleşmiş bir uygulama hatası anlamında kullanılmaktadır (A Dictionary of Computer Science, 2016, s. 32). Her durumda bug, ne programcının ne de kullanıcının planladığı eylemlerin sonucudur. Dolayısı ile bug kasıtsız bir hatadır daha doğru bir şekilde tasarımdaki

¹ Türkçede tam bu anlamı karşılayan, arı, karınca, örümcek gibi küçük yaratıkları tanımlamak için kullanılan 'haşere' (Osmanlıca Türkçe Sözlük, 1977:133) kelimesi bulunmakla birlikte haşere gibi rahatsızlık, zarar vb. verenler içinde 'haşeri (bilinen kullanımıyla haşarı)' kelimesi kullanılmaktadır. Fakat bu benzerliğe karşın bilişim teknolojilerinde kullanılan bug karşılığı olarak haşare/haşarı isimleri kullanılmamaktadır.

bir kusur olarak adlandırılabilir (Slade, 2006, s. 28). En bilinen bug örneği ise ikinci milenyumun başında birçok habere de konu olan ‘milenyum hatası/millennium bug’ deneyimidir. 1960’larda bilgisayar belleklerinin çok pahalı olması ve verilerin her biri yalnızca 80 karakter alabilen delikli kartlarda depolanması vb. gibi nedenlerden dolayı bilgisayarlarda yıl tarihi iki basamaklı (1999 için 99 gibi) gösterilmektedir. Bu nedenle 2000 yılına gelindiğinde sistemin yeni bin yıla geçmektense 1900 olarak tarihleneceği hatası yaşayacağı ve bu durumun ekonomik toplumsal maliyetleri gündemin öne çıkan başlığı halinde gelir. Buna ek olarak 1998 ve 1999’da bilgisayar kullanıcılarından tüm yazılımları güncellemeleri istenmesi üzerine medyanın her tür makinenin, hatta mikroişlemci kontrollü araba motorlarının ve kahve makinelerinin bile 1 Ocak 2000’de arıza yapacağı haberleri toplumda yaygın bir panik yaşanmasına neden olur. Bilişim sistemlerindeki bug/hata ve taşıdığı zarar potansiyeli gerçek olsa bile fakat çoğu kullanıcı gerekli güncellemeleri yaptığı için korkulan senaryo gerçekleşmez (Dictionary Computer Internet Terms, 2009, s. 543).

Görüldüğü gibi bug/hata bir anlamda sistemin öngörülmesi çok zor olan ve sistemde kaçınılmaz olarak var olan ve ancak önceden tespit edilebilirse veya karşı karşıya kalındığında fark edilebilen yazılım kusurlarıdır. Sistem en güvenli işleyecek biçimde tasarlanmaktadır fakat tasarımın uygulanması sırasında tasarım ve uygulama arasında boşluklar kusur/hata/bug oluşturmaktadır. Bu kusurlar güvenlik açıklarına neden olduğu için bu açıklar yamanmakta (Vulnerability Patch) ve kusurlar ayıklanmaktadır (bug fix) (The Information Security Dictionary, 2004, s. 358).

Günümüzde gündelik yaşamdaki hemen her işin (bankacılık, güvenlik, alışveriş, iletişim, ulaşım vs.) yazılım marifeti ile gerçekleştiği dolayısıyla yazılım sistemlerindeki boşlukların yol açabileceği maliyetler düşünüldüğünde sistem içindeki bug/kusurların, boşlukların tespit edilmesi ve yamanması gündelik yaşamın devamı için hayati önemdedir. Her sistem gerek tasarlama gerekse de uygulama aşamasında bug/hatalara yol açabileceğinden dolayı artık sistem sürekli taranarak kusurları onarılmakta ve güvenlik açıkları yamanmaktadır. Programlardaki hataları arama, bulma ve giderme işleminin kavramsal karşılığı ise debugging/hata ayıklamak ve bu işlemi yapan yazılım ise debugger/hata ayıklayıcıdır (Bilişim Terimleri Sözlüğü, 2006, s. 58).

Yazılım hataları/bug kaçınılmazdır. Hataların doğru analiz edilmesi ise yazılımdaki kusurları gidermek, güvenlik açıklarını kapatmak, kusurları düzeltme sürelerini tahmin etmek, kusurların öncelik sırasına ve kimler tarafından düzeltilmesi gerektiğine karar verilmesi gibi işlemlere rehberlik etmektedir. Günümüzce bu konunun oldukça fazla ve karmaşık iş yükü getirmesi hata ayıklama/debugging işlemlerinin otomatikleşmesine neden olmaktadır (Yüksel ve Çetin, 2020, s. 46).

Kritik bir hata hem sistemin kendi içinde iyi niyetli hem de sistemin güvenlik açığını bulan kişilerce kötü niyetli biçimde ama her iki durumda da kurumun büyük miktarlarda para ve itibar kaybetmesine (maddi, manevi zarar görmesine) neden olabilmektedir. Dolayısıyla hatayı/bug gelecekte baş edilmesi zor sorunlara yol açmadan önce, en kısa süre içinde bulmak ve kusuru onarmak/yamamak önemli bir görevdir.

Bu görev için *hata triyaj* kavramı kullanılmaktadır. Bu kavram kusurların tespit edilmesi, öncelik sırasına sokulması ve çözülmesi sürecini içermektedir. Farklı hata/bug türleri bulunmaktadır ve bunların her biri farklı şekillerde ele alınması gerekmektedir. Artık az sayıda ve küçük olan istisnai işletmeler bir kenara konulacak olursa tüm kurumların triyaj işlemleri otomatikleşmektedir. Kurumlar makine öğrenimi tabanlı olacak şekilde açık kaynak veya özel yazılım kullanarak sistemlerini sınamakta, eğitmekte ve hata triyaj listelerinde belirtilen açıkları yamamaktadırlar (Tüzün vd., 2021, s. 269).

Hatta öyle ki günümüzde veri madenciliği gibi hata/bug madenciliği giderek önem kazanmaktadır. Yapay zekâ, makine öğrenmesi, istatistik ve veri tabanı sistemlerinin kesişiminden oluşan veri madenciliğinin amacı büyük miktardaki bilgilerden anlaşılabilir, kullanılabilir veri setleri elde etmektir. Hatalar Bugzilla, Perforce, JIRA vb. gibi yazılımlar üzerinden otomatik olarak tespit edilmekte ve giderilmektedir. Fakat bu yazılımlar önceden tanımlı hataları bulmada ve tanımlı şeklide gidermede çok daha başarılıdırlar. Yeni tip bir hatayı öngörebilmeleri, bulabilmeleri ancak ilgili programlama diline hakimiyeti olan bir aklı ve derinlemesine bir gözden geçirmeyi gerektirmektedir. Güvenlikle ilgili hatalar (security bug reports) en öncelikli olanlardır. Bu hata madenciliğini gerektirmektedir. Böylelikle hataları yaratan açıklar yamanmakta, sistem iyileştirilmekte, hatalar minimize edilebilmektedir. Yani sistem olağan akışı içinde öngörülebilir ve düzenli bir biçimde (stabil/istikrarlı bir yazılım sistemi elde edilerek) işler halde tutulabilmektedir (Acun ve Bilgin, 2015, s. 14-15).

Başlangıçta henüz bilişim sistemlerin tüm hayatı böylesine kuşatmadığı, birkaç (güvenlik, akademik) izole alanla sınırlı kalındığı zamanlarda ayıklama ve yamama işlemleri manuel olarak yapılabilmektedir. Fakat günümüzde bilgi teknolojileri (teorik çerçevede daha ayrıntılı işlenecek olan) hem gündelik yaşama dünyasına hem de dizgelere giderek artan bir ivme ile derinlemesine nüfuz etmektedir. Böylesi bir yaşam tarzı içinde niyeti ve amacı ne olursa olsun ortaya çıkacak her bug/hata kurumların geleceğine yani ‘hayatına’ mal olabilecektir. Dolayısıyla bug/hatayı ön görecektir her uğraş sadece bilgi teknolojilerinin değil yaşama dünyası ve dizgelerin de istikrarlı bir biçimde devam edebilmesi için hayati bir görev ifa etmektedirler.

2.3. Bug Suçu Nedir?

Suç kavramının tartışıldığı bölümde ifade edildiği gibi suç, kendisini tanımlayan kültür ile yakından ilişkilidir. ‘Kriminolojinin El Kitabı’ isimli kitabın suç çeşitlerini anlatan uzun bölümüne bakıldığında burada şiddet suçları, çıkar amaçlı örgütlü suçlar, beyaz yakalı suçlar, terör suçları, uyuşturucu madde ile ilgili suçlar, devlet suçları gibi çeşitli suç formları tanımlanmaktadır (Maguire, vd., 2007, s. 563-717). Tanımlanan suç formlarına bakıldığında suçun kültür ile yakın ilişkisi kolaylıkla görülmektedir. Kültürel değişime uygun olarak suç tipleri farklılaşmaktadır. Uyuşturucunun yaygınlaştığı toplumlarda bu tipteki suçlar ön plana çıkartırken, finans sektörünün genişlemesi beyaz yaka suçluğunu veya devletlerin şiddet tekellerini meşruiyet sınırlarını aşacak şekilde kullandığı durumlarda devlet suçları kavramını vb. suç türleri gündeme gelmekte, analiz edilmekte, tanımlanmaktadır.

Günümüzde nesnelerin bilgi ve iletişim teknolojileri tabanlı makine sistemleri ve ağlarının, endüstriyel ve sosyal tüm yaşamı kuşatmaya başladığı, yaşama dünyasının tüm bağlamları ile dijitalleştiği ‘Endüstri 4.0 veya ‘Akıllı Üretim’ dönemi yaşanmaktadır (Kalkınma Planı 11, 2018, s. 1). Dünya bu değişime öylesine hızlı entegre olmaktadır ki 2020 yılında üç milyar insanın dijital ortamda birbirine bağlanmaktadır (IPSOS ve Boğaziçi Üniversitesi, 2017, s. 21). Toplumsal değişim beraberinde değişen toplumu kuşatabilecek hukuk düzenini gerektirmektedir. Bunun için ise suçu tanımlayan, suçla mücadele eden ve suçlu davranışa hüküm veren yasa yapıcı ve yasayı uygulayıcı kişi ve kurumların kültürel, toplumsal çalışmalar ile sürekli beslenmelidirler.

Buna paralel olarak da sanayi devriminden beri giderek karmaşıklaşan toplumsal yapıların artan karmaşıklığına ek olarak dijital ve real olarak çok katmanlı bir yapıya dönüştüğü görülmektedir. Böylesine çok katmanlı ve çok karmaşık toplumsal, kültürel formların bilişsel, araçsal ve biçimsel hukuk tarafından kuşatılabilmesi yani düzenlenmesi oldukça zorlaşmaktadır. Yazılı hukuk normlarının birçok konuda değişen toplumsal yapının arkasından geldiği, aksaklıklara tesadüf edildikten sonra düzenlemeler yapıldığı artık artan bir sıklıkla görülmektedir.

Değişimlerin istisnai olduğu geleneksel toplumlar yazılı hukuk normları ve yasa koyucular (yazılım ve yazılımcılar) toplumsal değişimin dizginlerini sıkı sıkı tutmaktadırlar. Böylesi

toplumlarda normların özellikle ahlaksal pratik hukuktan (gelenek, din vs.'den) beslenmesi bu normların toplumun derinlerine kadar nüfuz etmesini kolaylaştırmaktadır. Fakat günümüzde yazılı hukuk giderek gündelik yaşamın ahlaksal pratiğinden uzaklaşmaktadır. Buna ek olarak hukuk dizgesi ise toplumsal değişimin dizginlerini tutmakta giderek zorlanmaktadır (sosyal medya, bitcoin, 'deepfake', hologram teknolojisi vs. konularındaki gelişmeler).

Kısaca hatırlayacak olursak bug/hata, sistemin var olmasını ve devam etmesini sağlayan kurallar bütünü olarak yazılımın, pratik hayattaki uygulamayı tam anlamı ile kuşatamamasından dolayı soyut yazılımla somut pratik arasındaki boşluklarda kendisine yer bulmaktadır. Yazılım tarafından yamanmadığı, güncellenmediği yani yeniden yazılı bir işlem süreci tanımlanmadığı/atanmadığı için bu boşluklar maddi ve manevi zararlar neticelenebilecek kasıtlı olmayan kusurlara ve kasıtlı davranışlara imkân tanımaktadır. Bu hatalar sistemin içindeki veya dışındaki kullanıcılar tarafından gerek tesadüf eseri karşılaşılmak sureti ile gerekse 'hata madenciliği' sayesinde tespit edilebilmektedir. Tespit edilen boşluklar ya yamanarak ve ayıklanarak sistemin onarılması sağlanmaktadır yahut öylece bırakılarak ihmali surette veya sisteme sızılarak icrai surette sisteme (dolayısıyla sistemden çıkarılan herkese) maddi veya manevi zarar verilmektedir.

Buna benzer şekilde toplumun hızlı değişimi karşısında, toplumsal sistemi düzenlemesi beklenen soyut yazılı hukuk normları gündelik yaşamı eş zamanlı şekilde kuşatamamaktadır. Bu durum hukuk normları ve gündelik yaşam arasında boşlukların oluşmasına neden olmaktadır. Yasa koyucular tarafından yamanmadığı, güncellenmediği yani yeniden yazılı bir yasallaştırma süreci tanımlanmadığı için bu boşluklar maddi ve manevi zararlar neticelenebilecek kasıtlı olmayan hatalara ve kasıtlı davranışlara imkân tanımaktadır. Bu hataların günümüzde bilgi işlem teknolojilerinin ilk dönemindekine benzer şekilde tesadüfen veya sistemin içine bugların/hasarların girmesi neticesinde manuel olarak/başa geldikçe fark edildiği ve ayıklanarak yamanmaya çalışıldığı görülmektedir. Dolayısıyla yazılı düzenlemeler çoğu zaman maddi ve manevi zararların ardından o da yetersiz şekilde yapılmaya çalışılmaktadır.

Bug suçları ile kastedilen; çok katmanlı ve çok karmaşık toplumsal yapılarda, yazılı kuralların toplumsal değişimin hızına yetişemediği için henüz düzenleyemediği veya hatalı/bug düzenlediği boşlukların ihmali veya icrai olarak işlenebilen ve kişi veya kurumlara maddi veya manevi zarar yaratacak neticeleri olan suçlardır. Bu bağlamda bug suçları iki noktadaki boşlukların suiistimalin neticesinde oluşmaktadır. Yani bug suçlarının iki tipi bulunmaktadır.

Birincisi henüz yasal anlamda düzenlenmeyen suçlardır. Bug suçları; henüz karşılaşılmadığı için kanunilik/tipiklik unsuru noktasında suç olarak tanımlanmamış ancak karşılaşılmaması sonrasında suçun maddi ve manevi unsurlarının tastamam bulunduğu fark edilmesi ile işlenen ilk olaydan sonra, yasa koyucu tarafından tipiklik unsurunun kazandırılması sonrasında tanımlanan suçlardır. Bu tip bug suçlarında fiil anlaşıldıktan sonra (bitcoin vs. suçları gibi) kanun tipiklik unsurunu tanımlayarak ve yasalaştırarak hukuki boşluğu doldurmakta, hatayı gidermekte (debugging) ve güvenlik açığını kapatmaya çalışmaktadır. Birinci tip bug suçlarına ilişkin vakıalar (yaşama evreni ve sistem arasındaki) kamusal alanın bir araştırma evreni olarak seçilerek bulunabilmektedir. Bu noktada günümüzde yaygın olarak tartışılan 'sosyal medya' ve 'bitcoin ve aracı işlemleri' üzerinden işlenen olaylar örnek vermek mümkündür.

İkincisi, yasal düzenlenmesinde yani hukuk sisteminde var olan bug/hatalardan kaynaklanan suçlardır. İkinci tip bug suçları; tipiklik, maddi ve manevi unsurları noktasında suç olarak tanımlanmış ancak suçu işleyen asıl fail veya faillerin kendilerini yasal boşluklarda saklayabildikleri suçlardır. Toplumsalın çok karmaşık ve çok katmanlı yapısı artık nitelikli suç faillerinin daha rahat saklanabilecekleri boşluklara sahiptir. Bu tip bug suçları için yargı sistemi 'cezanın failine göre tespit sistemi' gibi yaklaşımlar geliştirmek sureti ile hukuki boşluğu

doldurmakta, hatayı gidermekte (debugging) ve güvenlik açığını kapatmaya çalışmaktadır. Özellikle günümüzdeki gibi suç işleme konusunda kurnaz, tecrübe ve bilgi sahibi kimselerin kendilerini objektif bakımdan suça konu fiilin işlenmesinde küçük bir rol oynarken gerçekte suçun başat faili olabileceği durumlarla karşılaşılması Türkiye'nin de içinde bulunduğu ülkeleri üçüncü sisteme geçmeye itmektedir. Üçüncü sistemde suça karışan kişilerin sorumlulukları suçun gerçekleşmesindeki katkılarına göre değil kasıt/kötülük derecelerine göre tayin edilmektedir. Bunu tespit etmek zor ama imkânsız değildir (Artuk vd., 2020, s. 722-723). İkinci tip bug suçlarına ilişkin vakıalar hukuk sisteminin araştırma evreni olarak belirlenmesi neticesinde bulunabilecektir. Dolayısı ile soyut hukuk sistemi ve pratik yaşam arasındaki senkronizasyon sürekli manuel veya otomatik olarak taranmak sureti ile buglar tespit edilmeli ve ayıklanarak güvenlik açıkları yamanmalıdır.

Günümüzde hukuk bir kişinin veya grubun buyrukları değildir. Yasa tüm vatandaşların çeşitli seviyelerde de olsa bir şekilde dahil olduğu süreçler neticesinde yazılı ve bağlayıcı bir nitelik kazanmaktadır. Bug suçlarını tespit etmek ve aydınlığa kavuşturmak ancak tüm toplumsal aktörlerin konuya katkısı ile mümkün görünmektedir. Bu noktada hukuk sistemindeki (dolayısı ile toplumsal sistemdeki) bug/hatalardan yararlanarak suç işleyenleri ayıklamak (debugging) ve güvenlik açıklarını kapatarak (bug fix) sistemi yeniden yamamak görevi kolluk, savcı ve yargıçların olduğu kadar ekonomi, siyaset, akademi, medya vs. alanlarda bulunan aktörlere de düşmektedir.

Her kurum ve kişi sistemde gördüğü bugları yasa koyuculara iletebileceği ve ilgililerin iletilen hataları ivedilikle yamayacağı bir sistemin kurulabilmesi önemlidir. Aynı yazılımlardaki hataların kullanıcılar tarafından bildirilmesi ve bu hataların başka yazılımlar (debugger) marifeti ile otomatik olarak ayıklanması (debugging) işlemine benzer şekilde, yazılı hukukun güncel durumun gerisinde kalmasını engelleyici, muhtemel hataları kötü niyetli kişilerden önce tespit ederek maddi ve manevi zararları ortaya çıkmadan önce öngörebilecek, yamayacak, ayıklayacak dinamik bir yapıya kavuşturulması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu anlamda hukuk sisteminin otomatik bir hata/bug triyaj sürecine kavuşması gerekli fakat uzak bir ideal olarak değerlendirilebilmektedir. Fakat hukuk sisteminin (programlama) diline hâkim kişilerin, derinlemesine gözden geçirmek sureti ile yapacakları hata madenciliği yeni tip bug suçlarının tespit edilmesi için gerçekçi bir uğraş olacaktır. Bu çalışmayı (yöntem bölümünde detaylı anlatılacağı biçimi ile) bir hata madenciliği çalışması olarak değerlendirmek mümkündür.

3. Araştırmanın Yöntemi

3.1. Araştırmanın Konusu ve Temel İddiaları

Bug suçları kavramsal çerçevede ifade edilmeye çalışıldığı gibi iki tipte bulunmaktadır. Çalışmanın konusu (adli sistem içinde bulunan) ikinci tip bug suçlarının tespit ve analiz edilmesidir. Araştırmanın iddiaları ise;

- I. Bug suçları yetenekli bir suçlunun yaratıcı bir suç tipi olmaktan ziyade değişen ve giderek daha katmanlı ve daha karmaşık bir yapıya kavuşan toplumsal yapının (gündelik yaşam ve sistemler) imkân verdiği bir suç tipidir.
- II. İkinci tip bug suçlarına ilişkin vakalar hukuk sisteminin araştırma evreni olarak belirlenmesi neticesinde bulunabilecektir.
- III. Dolayısı ile adli sistem (araştırma evreni) içindeki bir bölgede (araştırma alanı) içinde hata/bug madenciliği (programlama diline hâkim bir akıl ve derinlemesine bir gözden geçirme) ile bug suçlarına ilişkin vakaları (örneklem) tespit ve analiz etmek mümkündür.
- IV. Hukuk sisteminin güvenlik açıkları olmaksızın düzeni sağlayabilmesi için bir kanun yazıcıların/yapıcıların, yazılım hızında kendi hatalarını ayıklama (debugging) yapması gerekmektedir.

V.Yeni suç tiplerinin bilinmesi yaşantı dünyası ve sistem içindeki kişi ve kurumların işleyişine katkı sunacaktır.

3.2. Araştırma Evreni, Alanı ve Örneklemi

Araştırma evreni adli sisteme intikal eden vakalardır. 2018 yılında Cumhuriyet başsavcılıkları soruşturma evresi iş durumuna bakıldığında yıl içinde 4 419 903 adli vakanın olduğu görülmektedir (Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2018, s. 48). Araştırma alanı ise Yalova ili Altınova ilçe merkezinden adli sisteme intikal eden vakalardır. Bu bağlamda araştırma alanına bakıldığında toplamda 1017 adli vakanın meydana geldiği görülmektedir. TCK ikinci kitabında suçları kısım kısım ayırdığı görülmektedir. Birinci kısım; uluslararası suçlar, ikinci kısım; kişilere karşı suçlar, üçüncü kısım; topluma karşı suçlar, dördüncü kısım; millete ve devlete karşı suçlar olarak sıralanmaktadır. Polis kayıtlarının ise referansını Türk Ceza Kanunundan alan beş temel kategoriye göre raporlandığı görülmektedir. TCK'da kişilere karşı suçlar kısmı altında onuncu bölümde yer alan malvarlığına karşı suçların resmi raporlarda ayrı bir kategori olarak ele alınmaktadır. Suç kategorileri bağlamında bakıldığında ise toplam vakaların; 152 tanesini “kişilere karşı işlenen suçlar”, 42 tanesini “malvarlığına karşı işlenen suçlar”, 6 tanesini “millete ve devlete karşı işlenen suçlar”, 752 tanesini “takibi gereken olaylar/suçlar”, 65 tanesini “topluma karşı işlenen olaylar” oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise araştırma alanında bulunan tüm dosyaların incelenmesi neticesinde ‘bug suçu’ olarak değerlendirilen iki vaka örneğidir. Tüm vakalar içinde örneklemin nasıl belirlendiği ise bir sonraki başlıkta anlatılmaktadır. Fakat bu başlık altında altı çizilmesi gereken nokta örneklem olarak seçilen her iki vakanın da ‘malvarlığına karşı işlenen suçlar’ kategorisinde olduğu, vakalardan birinin ‘oto hırsızlığı (iş makinası hırsızlığı)’ diğeri ise ‘açıktan hırsızlık’ alt başlıklarında bulunduğu. İncelenen 1017 vakadan bug suçu olabilecek başka bir adli olaya rastlanılmamaktadır. Aslında bu durum kavramsal ve kuramsal çerçevedeki analizleri doğrulamaktadır. Çünkü bahsi geçen başlıklarda ifade edildi üzere çoklu kişi, olay, zaman örgüsü içinde gelişmeye en uygun suçlar malvarlığına ilişkin suçlardır. Dolayısıyla malvarlığına ilişkin suçların bu niteliği bug suçlarının gerçekleşmesine daha kolay imkân verebilmektedir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

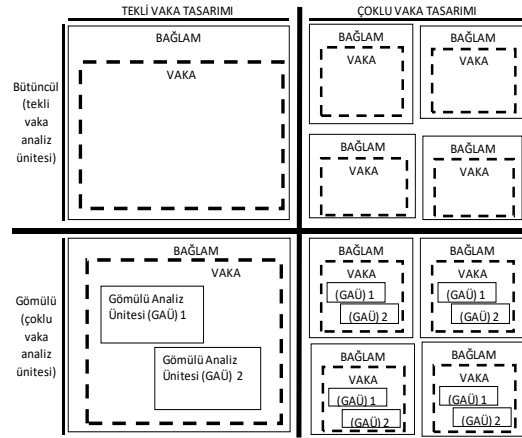
Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada bug suçlarına ilişkin etkenler (ortamlar, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılacağı ve ilgili durumu/vaka (case) nasıl etkiledikleri ve vakadan nasıl etkilendikleri üzerine odaklandığı için araştırma deseni olarak ‘vaka/durum çalışması (case study)’ (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 77) kullanılmıştır. Bir araştırma yöntemi olarak kabul edilen durum çalışmasının literatürde örnek olay incelemesi ya da vaka çalışması gibi farklı isimleri mevcuttur (Subaşı ve Okumuş, 2017, s. 419).

Vaka seçimi, belirli bir araştırma konusu olarak bir fenomenin bir veya daha fazla örneğinin rasyonel seçimidir. Anket araştırmasının aksine, vaka çalışması araştırma örnekleri rastgele değil, ideal olarak stratejik olarak seçilir. Araştırmacılar, söz konusu araştırma hedefi hakkında maksimum miktarda bilgi veren vakaları seçmelidir (Mills vd., 2010, s. 61). Araştırmalarda devletler, kuruluşlar, sosyal gruplar, toplumsal olaylar, bireyler vs. vaka olarak seçilebilmektedir. Bir vaka nasıl tanımlanırsa tanımlansın, bir argümanın tanımlamaya veya açıklamaya çalıştığı fenomenleri içermelidir. Sosyal bilimsel çalışmalarda zor olsa da mümkün olduğu kadar uzamsal ve zamansal sınırlılıkları belirlenmelidir (Gerring, 2017, s. 27). En temel soru, bir vaka çalışmasının betimsel (descriptive case studies) veya nedensel (Causal case studies) bir çıkarımı amaçladığıdır. Vaka çalışmaları nedensel analizden ziyade betimsel analiz için daha uygun görülmektedir (Gerring, 2017, s. 41,62). Vaka seçimi kriterleri, araştırma

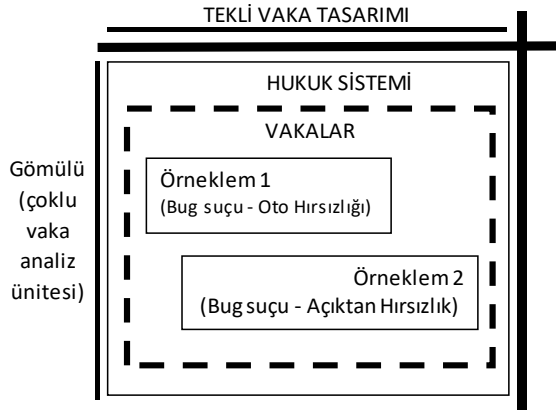
sorusunun tanımlayıcı, keşfedici veya açıklayıcı olmasına göre değişmektedir. Tanımlayıcı bir araştırma sorusu ile seçilen vakalar, belirli bir sosyal olgunun belirli özellikleri ve özellikleri hakkında maksimum bilgi vermelidir. Keşfedici bir araştırma sorusuyla, araştırmacılar, söz konusu sosyal fenomeni açıklayan hipotezler veya teoriler geliştirme fırsatlarını en üst düzeye çıkaran vakaları seçerler. Anlamacı bir araştırma sorusu ile vakaların seçimi teorik değerlendirmelere dayanmaktadır (Mills vd., 2010, s. 61). Dolayısı ile çalışma tanımlayıcı, keşfedici ve açıklayıcı yanları olan betimsel vaka çalışmasıdır.

Yin araştırma konusuna ve varsayımlarına uygun seçilen vakaları bir analiz ünitesi olarak değerlendirmektedir. Analiz ünitesi olarak vakaları ise 2 x 2 matrisini takip eden dört ana tip altında toplamaktadır. Olay çalışmaları için ortaya çıkan dört tasarım türünü; tek durumlu (bütünsel) tasarımlar (Tip 1), tek durumlu (gömülü) tasarımlar (Tip 2), çoklu durumlu (bütünsel) tasarımlar (Tip 3) ve çoklu durumlu (gömülü) tasarımlar (Tip 4) olarak sıralamaktadır (Yin, 2002, s. 22,39,40).

Şekil 1: Analiz Ünitesi Olarak Vakaları

Şekil 2: Çalışmada Kullanılan TİP2 Vaka Tasarımı

Kaynak: Yin, 2002: s. 40

3.4. Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri

Vaka çalışması araştırmasında veri toplama, gözlemler, görüşmeler, belgeler ve görsel-işitsel materyaller gibi birden fazla bilgi kaynağına dayanan tipik olarak kapsamlıdır (Creswell, 2007, s. 75). Vaka çalışmalarında genellikle veri toplamanın dokümantasyon, arşiv kayıtları, mülakat, katılımcı gözlem, direk gözlem, fiziksel eserler olmak üzere altı yolu sıralanmaktadır (Yin, 2002, s. 86). Araştırmacı, araştırma alanı olan 2018 yılı Altınova İlçe merkezi adli olaylarının hepsinde kolluk amiri olarak bizzat görevlidir. Araştırmacı araştırma alanında bulunan tüm vakaların olay yeri, kişiler vs. tüm yanlarında katılımcı olarak bulunmaktadır. Resmi raporların yanında gözlem ve görüşme notlarını bulunmaktadır. Dolayısıyla çalışmada hem iki vakanın örneklem olarak belirlenmesi hem de vakalara ilişkin veriler doküman incelemesi, katılımcı gözlem ve görüşme teknikleri kullanılarak elde edilmiştir.

3.5. Araştırma Verilerinin Analizi

Anlayıcı sonuçlara ulaşmak amacı ile verilerin betimsel olarak sunulmasına ilave olarak, verilerde yer alan bazı kavram ve temaların belirlenmesinden sonra bunlar arasındaki ilişkiyi tanımlamak istenildiği için araştırma verileri 'sistemik analiz'e tabi tutulmaktadır. Bu şekilde vakaların öykü ve örüntülerindeki ilişki temelinde verilerde karşılaştırmalar yapmak, benzer ve karşıt noktaları saptamak mümkün olabilecektir (Kümbetoğlu, 2008, s. 154). Sistemik analizinin her bir vaka için iki aşamada yapılmıştır. Birinci olarak, olay öyküsünün anlaşılması

ile vakaların zaman, mekân ve kişi sınırlılıklarını içerir açıklaması yapılarak durum bağlamının çerçevesi çizilmektedir. İkinci olarak, olay örüntüsü netleştirilmesi ile olay sırası ve ilişkiler analiz edilmektedir.

4. Bulgular ve Bulguların Yorumlanması

4.1. Vakaların Durum Bağlamlarının Çerçeveleri

4.1.1. Vaka 1

Olay öyküsü: Müşteki B.Ç. yanında birçok şoförün çalıştığı ve kendisine ait çok sayıda iş makinası olan “İş Makinası Kiralama” firması sahibidir. Marmara bölgesi başta olmak üzere birçok inşaat ve türevi işler için iş makinası ve şoför kiralamaktadır. İş potansiyelinin yüksek olduğu bölgelerde ise iş makinaları için uygun olan otoparklarda araçları park halinde durmaktadır. Bu bölgelerde iş durumuna göre görevli olan şoförler İstanbul ilinden civar illerde park halinde bulunan iş makinalarının yanına sevk edilmektedir. Böylece ağır iş makinalarının sevk işleminin para ve zaman maliyeti azaltılmaktadır.

Müşteki B.Ç. 2014 model 8 tekerlekli Hundai marka aracını şoförü ile birlikte Altınova’da bulunan büyük bir tersanenin inşaat işlerinde kullanılmak üzere bir süredir çalışmaktadır. En son aldıkları işin bitmesi ve birkaç gün içinde de yeni bir iş sözleşmesinin olmamasından dolayı 21.02.2018 saat:15:00 sıralarında çalışanı olan şoföre iş makinasını Altınova ilçesi tersaneler bölgesinde her zaman kullandıkları otoparka bırakmasını ve aracın anahtarlarını alarak İstanbul’da bulunan firmanın merkezine geçmesi talimatı verir.

21.02.2018 tarihinde Müşteki B.Ç.’nin tersaneler bölgesinde bulunan bir yakını (görgü tanığı) tarafından aranarak park halinde bulunan iş makinasının büyük çekici bir tıra yüklenerek götürüldüğünü öğrenir. Hemen tersaneler bölgesine gelerek otoparkı gören kameralara bakar fakat herhangi bir görüntü bulamaması ve tanığın plaka bilgisi verememesi üzerine Polis Merkezine müracaat eder.

Polis Merkezinin daha geniş çaplı yaptığı araştırmalar sonucunda “Ekskavatör (Kepçe)” olarak bilinen iş makinasını taşıyan çekici tıra ilişkin görüntülere dolayısı ile çekici tırın plaka bilgisine ulaşılır. Tırın “D. Ağır Nakliyat ve Proje” isimli bir firmaya kayıtlı olduğu anlaşıldıktan sonra firma sahibi N.D.’ye hemen telefon ile ulaşılır ve N.D aynı zamanda yeğeni olan A.D ile birlikte polis merkezine gelirler. Yapılan görüşmeler neticesinde “D. Ağır Nakliyat ve Proje” isimli firmanın ve çekici tırın N.D.’ye ait olduğu ve firmanın işlerinin A.D. tarafından organize edildiği anlaşılr.

A.D. ise 21.02.2018 tarihinde iş yerini ‘bir kişinin’ aradığını hırsızlığa konu olan iş makinasının yerini tam olarak tarif ettiğini, iş makinasının anahtarının ‘kova’ olarak tabir edilen (kepçe kısmı) yerde olduğunu, kendisinin gelemeyeceğini, çekici tırı kullanan kişinin kendisinin kova kısmına bıraktığı anahtarı kullanmak sureti ile iş makinasını yükleyebileceği ve iş makinasını Kütahya iline getirmesini söylediğini beyan eder. Arayan kişinin herhangi bir kaparo vermediği ve iş makinasını teslim ederken bütün parayı vereceğini söylemesi üzerine hem akrabaları hem de çalışanlarından olan İ.D.’nin bahsi geçen çekici tır ile nakliye görevine yolladığını ifade eder.

Hemen çekici tır şoförü İ.D. telefon ile aranır. İ.D. iş makinasının kendisinin kullandığı çekici tırın üzerinde olduğu ve kendisinin de Kütahya ili Tavşanlı ilçesine yakın olduğunu, herhangi bir kötü niyetinin olmadığını, almış olduğu işin gereğini yaptığını ve nasıl davranması gerekiyorsa öyle davranacağını beyan eder. Bunun üzerine Tavşanlı polisi ile irtibata geçilerek iş makinası, tır ve şoför İ.D.’nin yakalanması sağlanır.

Kütahya ilinde iletişime geçeceğini düşündükleri kişiler İ.D.’yi aramaz ve A.D.’yi arayan telefon numarasından ise herhangi bir kişiye ulaşamaz. Yani iş makinasının çalınmasına ilişkin yapılan tüm olayları organize eden ‘gizemli kişi’ye ilişkin hiçbir somut bağ kurulamamaktadır.

“D. Ağır Nakliyat ve Proje” sahibi ve çalışanları ile yapılan görüşmelerde şüpheli şahıslara göre; normal şartlarda taşınacak mal, mal sahibi, taşıma irsaliyesi vb. bilgiler ve evrakları üzerinden taşıma yapılmaktadır. Fakat taşımacılık sektöründe bu gibi ani işlerin çıktığını sadece kendilerinin değil sektördeki hizmet alan ve hizmet veren tüm kişi ve kuruluşların ‘işlerin aksamamasının maliyetinin daha yüksek olabileceği’ durumlar yaşanmaması için böyle hızlı olunması gereken durumlarda evrak işlerinin sonraya bırakılmasında bir sakınca görülmemektedir. Hatta bazen evrak bile yapmadıklarını ifade etmektedirler. Görüşmelerde taşımacılık sektöründe geleneksel olarak taşınacak malın zilyedi taşıma hizmetini veren firmada olmasından dolayı bu durumun hizmet veren kişi ve kurumlar tarafından bir güvence gibi görülmekte ve hizmet alan kişinin sözlü beyanına itibar edilmektedir.

Görüşmeler sırasında firma sahibi N.D. yıllardır bu sektörde olduğunu kendilerini şüpheli duruma düşmelerine sebep olan böyle bir olaya benzer bir olayı bile daha önce duymadığını söylemektedir. Hatta görüşmenin bir noktasına “bizim işlerde her şeyi kitabına göre yaparsan işler yürümez abi” ifadesini kullanmaktadır. A.D. ile yapılan görüşmede kendisini arayan şahsın işi bilen birisi gibi konuştuğunu, kendisine ilişkin kuşku uyandıracak acemilikte olmadığını söylemektedir. Arayan kişi kendisinden çok emin tıpkı mal sahibi gibi konuşan biridir. Özellikle iş makinasının anahtarının yerini söylemesinin kendisinde bir güven oluşturduğunu ifade etmektedir. Ayrıca işlerinin acele olduğu konusunda ve ne gerekiyorsa iş makinasını teslim ettikten sonra yapılacağı hususunda kendisine güvence vermiştir. İ.D. ile yapılan görüşmede ise çekici tır ile otoparka gittiğinde söylenildiği yerde iş makinasını ve ‘kova’ tabir edilen kazma haznesinin içinde anahtarı bulduğunu söylemektedir. Anahtarın iş makinasını çalıştırmak noktasında biraz zorlandığını fakat sonunda çalıştırdığını ve iş makinasını çekici tira sorunsuz yüklediğini ifade etmektedir. Bu durumun yani anahtarın iş makinasını zor çalıştırması da İ.D.’yi kuşkuya düşürmemektedir. Çünkü görüşmelerde söylediğine göre özellikle benzer model ve marka iş makinalarının anahtarlarının birbirlerini çalıştırabilmektedir ve bu özellikten de çoğu zaman kullanıcılar memnundur. Böylesi durumlar da taşımacılık işinde karşılaşılan olaylardır. Görüşmelerde, şüpheli statüsünde olan şahısların uzun yıllardır taşımacılık işinde oldukları, bahse konu vakada da işleri her zamanki gibi sektörün geleneksel kurallarına uygun yaptıkları fakat bu sefer suçlu duruma düştüklerini ve bunun şaşkınlığını yaşadıkları görülmektedir.

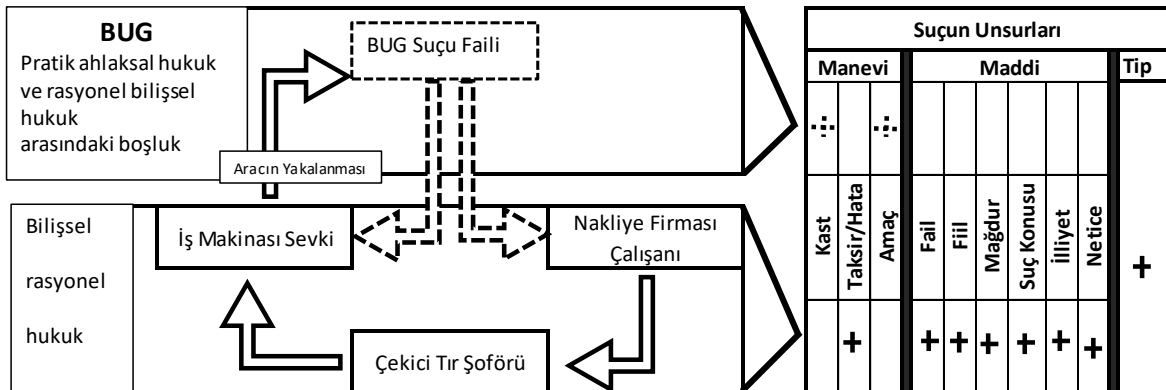
Olay Örüntüsü: Olay öyküsü anlatılan suçun unsurlarına bilişsel rasyonel hukuk bağlamında bakıldığında *suçun ‘tipiklik unsurunu’* tam anlamı ile karşıladığı görülmektedir. Bilişsel rasyonel hukuk bağlamında bakıldığında ortada somut olarak gerçekleşmiş bir “oto hırsızlığı suçu” söz konusudur. TCK ‘Malvarlığına Karşı Suçlar’ bölümünün 141. maddesinde hırsızlık suçunu; “zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir” şeklinde tanımlamaktadır. Yine aynı bölümün 142. Maddesinin ‘h’ bendinde; “herkesin girebileceği bir yerde bırakılmakla birlikte kilitlenmek suretiyle ya da bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında, İşlenmesi hâlinde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunur” şeklinde ‘oto hırsızlığını’ işaret etmekte ve dolayısıyla tanımlamaktadır.

‘Suçun maddi unsurları’ bağlamında ortada dış dünyada kanuni tipe uygun bir davranış karşılık gelen ‘suç fiili’ bulunmaktadır. Vakada suç fiili ise kusur yeteneğine sahip yani doğruyu ve yanlış ayırt etme yeteneğine sahip ‘fail’ tarafından gerçekleşir. Oto hırsızlıklarına; düz kontak yapmak, çalınacak araca uygun anahtar uydurmak, araç sahibinin unuttuğu kontak anahtarını

kullanmak, kontak anahtarının ev veya iş yerinden çalınmak, bir bahane ile oto sahibini durdurup indirilmesi sonrasında çalışan aracın başka bir suç ortağı tarafından çalmak sureti ile gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır (Emniyet Genel Müdürlüğü:2021). Bu olayda da otoparkta park halinde bulunan ‘suçun konusu’ olan iş makinası ‘çalınacak araca uygun anahtar uydurmak’ sureti ile bulunduğu yerden alınır. Gerek suç konusu olan iş makinasının failin kullandığı çekici tır üzerinde iken suçüstü yakalanması gerekse failin resmi beyanlarından ve gayri resmi görüşmelerdeki anlatımlarından ‘kovasında bulunan anahtarı’ kullanarak iş makinasını çekici tıra yüklediğini ifade etmesi ile failin fiilden sorumluluğunu gösteren ‘illiyet bağı’ sağlanmaktadır. Olayda iş makinası kanuni tanımda ifade edildiği gibi ‘bulundu yerden alınması’ aşaması tamamlandığı için suçun ‘netice’ unsuru gerçekleşmektedir. Bunun yanında son olarak ise suça konu iş makinasının sahibi suç fiilinden zarar görerek ‘mağdur’ statüsü kazanmaktadır.

‘Suçun manevi unsurları’ bağlamında şüpheliler ile yapılan görüşmeler açıklayıcı veriler sunmaktadır. Şüphelilerin hepsi tüm yasal yükümlülüklerini yerine getiren, öncesinde benzer suçlara ilişkin herhangi bir suç kayıtları bulunmayan, iş yerleri ve önceki çalışmaları bilinen kişilerdir. Beyanlarında benzer durumlarla (acil durumlarda telefon üzerinden iş anlaşması yapmak) çokça karşılaştıklarını ve daha önce hiçbir zaman böylesi bir durumu yaşamadıkları gibi benzer bir durumu duymadıklarını, kendilerinin sürekli ‘bu piyasa da iş yapan itibarlı kimseler’ olduklarını söylemektedirler. Şüphelilere görüşmeler sırasında suçun tanımı okunduğunda şüpheli kişiler suçlu gibi göründüklerini hatta suçlu gibi görünmelerinin mantıksız olmadığını çünkü okunan tanımdaki gibi ‘başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden aldıklarını’ fakat arayan kişinin acelesi olan mal sahibi olduğuna inandıklarını, iş makinasının bulunduğu yerden alınması fiilini suç işleme ‘kastı’ ve ‘amacı’ olmaksızın yaptıklarını ifade etmektedirler. Şüpheliler piyasa içinde o kadar fazla sözlü görüşmeler üzerinden işlem yapmaktadırlar ki bu durumda telefon ile görüşmeyi bir kusur olarak görmemektedirler. Fakat yine de değeri yaklaşık bir milyon olan bir iş makinasının bir yerden başka bir yere naklederken mal sahibinin doğrulanması noktasında ‘hatalarının, kusurlarının’ olduğunu ve yaşadıkları duruma bu eksikliğin sebep olduğuna inandıklarını ifade etmektedirler. Yapılan görüşmeler de şüpheliler bu kusur, hata durumun tek sorumlusu olarak kendilerini görmedikleri anlaşılmaktadır. Çünkü nakliyecilik piyasasının geleneği içinde ‘tek seferlik kurumsal olmayan işlerde’ kimsenin aklına mal sahibinden ayrıntılı sahiplik belgeleri talep etmenin gelmeyeceği, kendilerini hırsız durumuna düşürecek bir olay ile karşılaşma ihtimalini hiç kimsenin düşünemeyeceğini ifade etmektedirler.

Şekil 3: Vaka 1 Bug Suçu Algoritması ve Suç Unsurlarının Dağılımı

Yapılan görüşmelerde şüpheliler asıl suç kastı ve amacı olanın kendileri telefon ile arayarak sözlü iş sözleşmesi yapan ‘gizemli kişi’ olduğunu kendilerinin de ‘ekmeğinin derdindeyken tufaya düşen’ mağdurlar olduklarını ifade etmektedirler.

Bunun yanında şüphelilerin ifade ettikleri nakliye şirketini arayan, iş makinasına uygun anahtarı kepçecin kovaasına koyan, iş makinasını Kütahya iline gelmesini ve geldiğinde gerekli tüm ödemeleri yapacağını söyleyen fail ise gerçek mi yoksa şüphelilerin bir kurgusu mu anlamak oldukça zordur. Çünkü bu gizemli kişiye ilişkin hiçbir somut suç unsuru bulunmamaktadır. Şüphelilerin, suçtan sorumlu olduğunu (nakliye firmasının aranması, iş makinasının kepçesine anahtar konulması) iddia ettikleri kişi veya kişileri gösterir somut illiyet kurulamamaktadır. Uzun zamandır faaliyet yürüten, yerleşik, piyasada iyi olarak tanınan, öncesinde benzer suç kayıtları bulunmayan ve akrabaların çalıştığı bir nakliye firmasının böylesi bir suçu amaç ve kast etmeleri ‘hayatın olağan akışına ters düşmektedir’.

4.1.2. Vaka 2

Olay öyküsü: Müşteki E.O. Altınova ilçe merkezinde, kaymakamlık binasının hemen arkasında bulunan parselde birkaç bloktan oluşan site inşaatının müteahhididir. Altınova ve çevresinde başka inşaat projeleri bulunmakla birlikte olay olduğu sırada yaşamış olduğu ekonomik darboğazdan ve özellikle Altınova merkezde olaya konu inşaatın kat ve arazi malikleri ile arasında yaşanan anlaşmazlıklar nedeni ile bu inşaat bir başlayıp bir durmaktadır.

İnşaatta yaşanan gerginliklerden çevrede oturan site sakinleri yüzeysel olarak haberdardırlar. Hemen yanı başlarında bitmek bilmeyen bir inşaatdaki gelişmelere duyarlılık göstermektedirler. Bu duyarlılığın bir sonucu olarak çevredeki sitelerden birinde oturan olayın tanığı H.O. inşaat alanındaki malzemelerin çok sayıdaki hamal ile birlikte büyük bir kamyonu yüklendiğini görür ve inşaatın müteahhidini tanıdığı için müşterki E.O.’yu arayarak bilgisi olup olmadığını sorar. Konudan bilgisi olmadığını söyleyen E.O. bir yandan olay yerine gelirken diğer yandan hemen polis merkezini arayarak müracaat eder.

Polis merkezi ekipleri olay yerine gittiklerinde büyük bir tıra 8 hamalın inşaat malzemelerini gayet sakın bir şekilde yüklediklerini ve tır şoförünün bu hamallara nezaret ettiğini görür. İnşaat malzemelerinin ise yaridan fazlası tıra yüklenmiştir. Durum ekiplerce resimli ve yazılı şekilde tutanak altına alınarak kişiler gözaltına alınmak üzere polis merkezine getirilir.

Olayı polis merkezine ve müşterkiye haber veren tanık H.O. ile yapılan görüşmede normalde inşaatta zaman zaman böyle sevkiyatların olduğunu fakat bu kez hamalların hepsinin doğulu olmaları ve kamyonu ise Kocaeli iline ait bir plaka olması dolayısı ile şüphelendiği için müteahhit E.O.’ya haber verdiğini ve polisler gelene kadar olay yerinde durduğunu bundan başka bir bilgisi olmadığını ifade etmektedir.

Malzemelerin yüklendiği kamyonun sahibi H.Y. ile yapılan görüşmelerde kendisinin ‘K. Taşıyıcılar Kooperatifi’ üyesi olduğunu, günlük olarak gelen işlerin sıra ile kooperatif idaresi tarafından sıra ile şoförlere dağıtıldığını ifade etmektedir. 04.04.2018 tarihinde kooperatifi arayan bir kişinin olayın geçtiği adresteki inşaatın adresini vererek, inşaatın kendisine ait olduğunu, yarın (05.04.2018 olay günü) çalışanlarının adreste olacaklarını ve çalışanların malzemeleri yüklemek için bir kamyonu ihtiyaçları olduğunu ve nakliye parasını yüz yüze geldiklerinde vereceğini söyler. Bunun üzerine kendisinin görevi aldığını ve bahsi geçen adrese gittiğinde işçilerin zaten orada olduklarını ve doğal olarak yüklemeye başladıklarını ifade eder. Kendisi ile yapılan detaylı görüşmede hiçbir şeyden şüphelenmediğini olayların nakliye işlerinin doğal seyri içinde geliştiğini zaten çoğu nakliye işini bu şekilde yaptıklarını söylemektedir. İş vereni görüp görmediği sorulduğunda ise kendisinin geldiğinde hamalların olay yerinde olduğunu gördüğünü, onlara iş vereni sorduğunda ise kendisine yemek almaya gitti gelecek dendiğini beyan etmektedir.

Olay yerinde yakalanan 8 hamal ile yapılan görüşmelerde, hamallar kendilerinin İstanbul ilinde oturduklarını, hemen her gün amele pazarına iş bulmak için geldiklerini ve İstanbul içinde her türlü hamallık ve inşaat işlerinde yevmiye usulü çalışarak geçimlerini sağladıklarını ifade

etmektedirler. Zaten İstanbul'a da yabancı olduklarını çalışılacak yerlere genellikle iş verenlerin tuttuğu araçlar marifeti ile ulaştıklarını söylemektedirler. Hamallar ile yapılan görüşmede aslen Arap olduklarını dolayısı ile kendilerini tam olarak ifade etmede zorluklar yaşadıklarını sık sık vurgulamaktadırlar. Vaka ile ilgili olarak ise kendilerini tutan şahsın amele pazarına gelerek kendilerine Yalova ilinde iş teklif ettiğini fakat kendilerinin 'biz oraları bilmeyiz' diyerek başta reddettiklerini ifade etmektedirler. Sonrasında hem bir günlük çalışmaya 3 günlük yevmiye vereceğini hem de vapur paralarını karşılayacağını ve kendisinin inşaat alanına kadar refakat edeceğini söylemesi üzerine işi kabul ettiklerini belirtirler. Bunun yapılan görüşmelerde hamalların hepsinin birbirini tanıyor olmalarını bir güvence gibi algıladıkları görülmektedir. Çünkü yapılan görüşmelerde 8 kişilik grubun başlarında 35 ve 37 yaşlarında iki (ustaları) abileri olacak şekilde diğer 6 kişinin ise en ufağı 15 en büyüğü 20 yaşındaki kas gücü yüksek kişilerden oluşmaktadır. Dolayısı ile kendilerine iş bağlamında 'bi yanlış' yapılmayacağına ilişkin özgüven duymaktadırlar. Hamallar iş verenin kendilerini vapur ile Yalova İline getirdikten sonra taksi ile olayın geçtiği adrese getirdiğini ve yemek almak için gittiğini ifade etmektedirler. Fakat sonrasında bir daha kendisinden haber alamadıklarını söylemektedirler. Kendilerinin, yevmiyeden oldukları gibi şimdi bir de İstanbul'a dönüş için para harcamaları gerektiği için asıl mağdurun kendileri olduklarını beyan etmektedirler.

Hem kamyon şoförü hem hamalların oldukça şaşkın oldukları kendileri ile görüşülürken bile olayı anlayamadıkları görülmektedir. Her gün yaptıkları işin aynısını yaparak nasıl olup da bu sefer hırsızlık şüpheli olduklarını anlayamamaktadırlar.

Müşteki E.O. ile yapılan görüşmede ise olayı yakalanan tarafları dinledikten sonra 'bu amelelere de yazık' diyerek yakalanan kişilerden şikayetçi olmaz. Bu durumda yakalan kişiler şüpheli statüsünden bilgi sahibi yani tanık statüsüne geçerler. İnşaat malzemelerinin çalınmasına ilişkin yapılan tüm olayları organize eden 'gizemli kişi'ye ilişkin hiçbir somut bağ kurulamamaktadır.

Olay Örüntüsü: Olay öyküsü anlatılan suçun unsurlarına bilişsel rasyonel hukuk bağlamında bakıldığında *suçun 'tipiklik unsurunu'* tam anlamı ile karşıladığı görülmektedir. Bilişsel rasyonel hukuk bağlamında bakıldığında ortada somut olarak gerçekleşmiş bir "açıktan hırsızlık" söz konusudur. TCK 'Malvarlığına Karşı Suçlar' bölümünün 141. maddesinde hırsızlık suçunu; "zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir" şeklinde tanımlamaktadır. 142. Maddesinin 'e' bendinde; "Adet veya tahsis veya kullanımları gereği açıkta bırakılmış eşya hakkında İşlenmesi hâlinde, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur" şeklinde 'açıktan hırsızlığı' işaret etmekte ve dolayısıyla tanımlamaktadır.

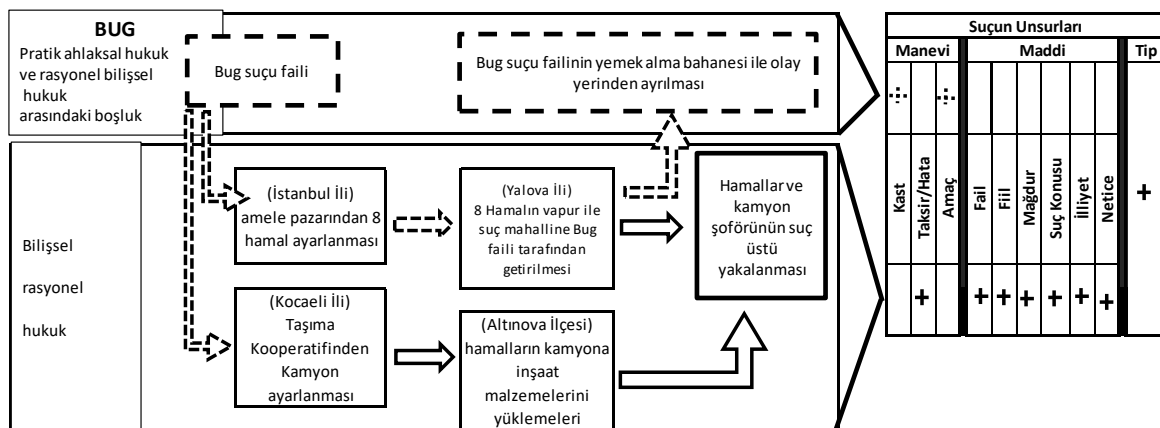
'*Suçun maddi unsurları*' bağlamında ortada dış dünyada kanuni tipe uygun bir davranış karşılık gelen '*suç fiili*' bulunmaktadır. Vakada suç fiili ise kusur yeteneğine sahip yani doğruyu ve yanlış ayırt etme yeteneğine sahip '*fail*' tarafından gerçekleşir. Bu olayda da '*suç konusu*' olan ve adet, kullanımları gereği açıkta bırakılmış inşaat malzemeleri bulundukları yerden alınır. Gerek suç konusu olan inşaat malzemelerinin kamyon üzerinde iken suçüstü yakalanması gerekse önce şüpheli olan fakat sonrasında müştekinin şikayetinden vazgeçmesi üzerine bilgi sahibi duruma geçen hamal ve kamyon şoförünün resmi beyanlarından ve gayri resmi anlatımlarından faillerin fiilden sorumluluğunu gösteren 'illiyet bağı' kurulabilmektedir. Olayda inşaat malzemeleri kanuni tanımda ifade edildiği gibi 'bulunduğu yerden alınması' aşaması tamamlandığı için suçun 'netice' unsuru gerçekleşmektedir. Bunun yanında son olarak ise suça konu iş makinasının sahibi suç fiilinden zarar görerek 'mağdur' statüsü kazanmaktadır.

'*Suçun manevi unsurları*' bağlamında şüpheliler ile yapılan görüşmeler açıklayıcı veriler sunmaktadır. Şüphelilerden kamyon şoförü H.Y. yeri belli olan, uzun yıllardır faal olan bir

taşıma kooperatifinin tanınan itibarlı bir üyesidir. Öncesinde herhangi bir yüz kızartıcı olaya karışmadığı anlaşılmaktadır. Yapılan resmi ve gayri resmi görüşmelerde kendisinin günlük geçici işler aldığını ve bu işlerin piyasada her zaman bu şekilde sözlü anlaşma yolu yapıldığını ve daha önce böyle bir duruma ne düştüğünü ne de düşen birini duyduğunu ifade etmektedir. Kendisinin bir esnaf olduğunu, hırsızlık gibi bir suçla itham edilmesi halinde bile kimsenin kendisine iş vermeyeceğini, kooperatiften atılabileceğini dolayısı ile maddi ve manevi geri döndürülemez zararlara uğramaktan korktuğunu söylemektedir. Hamalların usta başı durumunda olan 37 yaşındaki H.K ve 35 yaşındaki C.C. ile yapılan görüşmelerde İstanbul ilinde işlere kalabalık gidildiğini bu nedenle kendilerinin sayısı değişmekle beraber 8-10 kişilik bir gruplarının olduğunu ve zor yoldan da olsa namusları ile para kazandıklarını ifade etmektedirler. C.C. ise zaten Türkçeyi tam konuşamadıkları ve kıyafetlerinin iyi olmamasından dolayı ön yargı olduğunu buna rağmen iş bulamak için çok çalıştıklarını ifade etmektedir. Hatta konuşmasının bir yerinde gençleri ‘helalinden’ kazanmayı öğretmek için kendi yanlarında getirdiklerini bu durumda bile hırsızlık ile suçlanmaları halinde gençlere söyleyecek sözünün kalmayacağını söylemektedir. Şüphelilere görüşmeler sırasında suçun tanımını okunduğunda şüpheli kişiler suçlu gibi göründüklerini hatta suçlu gibi görünmelerinin mantıksız olmadığını çünkü okunan tanımdaki gibi ‘başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden aldıklarını’ fakat inşaat malzemelerinin bulunduğu yerden alınması fiilini suç işleme ‘*kasti*’ ve ‘*amacı*’ olmaksızın yaptıklarını ifade etmektedirler.

Bu vakada da şüpheli kişiler kendilerinde bir kusur görmemektedirler. Çünkü işleri her zaman yaptıkları şekli ile yaptıkları konusunda kendilerinden oldukça emindirler. Hatta hamallardan H.K. İstanbul'a gittiklerinde yine aynı amele pazarına giderek iş alacaklarını, işlerin bu şekilde yürüdüğünü ifade etmektedir. Şüphelilerin genel itibariyle (3 günlük yevmiye, çalışılacak yere vapur ve taksi ile gitme gibi hususlardan şüphelenmek gibi) daha dikkatli olmadıkları için kendilerini 'kısmen kusurlu' görmektedirler. Asıl hatanın piyasanın işleme sürecinde olduğunu söylemektedirler. Hem şoförün hem hamalların ortak fikrine göre bu piyasada başka türlü iş yapmak mümkün değildir.

Şekil 4: Vaka 2 Bug Suçu Algoritması ve Suç Unsurlarının Dağılımı

Yapılan görüşmelerde şüpheliler asıl suç kastı ve amacı olanın kendileri telefon ile arayarak sözlü iş sözleşmesi yapan ‘gizemli kişi’ olduğunu kendilerinin bu olayın gerçek mağduru olduklarını söylemektedirler.

Bilgi sahiplerinin ifade ettikleri kooperatifi arayan ve hamalları bulup Yalova iline getiren kişinin gerçek mi yoksa şüphelilerin bir kurgusu mu anlamak oldukça zordur. Çünkü bu gizemli kişiye ilişkin hiçbir somut suç unsuru bulunmamaktadır. Şüphelilerin suçtan sorumlu olduğunu iddia ettikleri kişi veya kişileri gösterir objektif somut bir illiyet kurulamamaktadır. Diğer

yandan bir Kocaeli’nden bir taşıma kooperatifi üyesi kamyonun ve İstanbul’dan Urfalı ve Arap kökenli 8 hamalın Altınova ilçesi kaymakamlık binasının arkasındaki bir inşaatı güpegündüz soymayı amaç ve kast edecekleri fikri de ‘hayatın olağan akışına ters düşmektedir’.

5. Sonuç

Her iki olayın da olay öyküsü ve olay örüntüsüne bakıldığında; ‘Bug Suçları’ bölümünde ikinci tip bug suçu tanımında ifade edildiği gibi tipiklik, maddi ve manevi unsurları noktasında suç olarak tanımlanmış ancak suçu işleyen ‘gizemli asıl failin’ kendisini hukukun ahlaksal/sözlü pratik görünümü ve bilişsel/yasal görünümü arasındaki boşluklarda saklayabildiği görülmektedir. Günümüzün ‘teknoloji ile modifiye edilmiş olan yaşantı dünyası’da benzer boşluklar giderek yaygınlaşmaktadır. Sistem pratik yaşamı tam anlamı ile kuşatamamaktadır. Bug suçu faili toplumsal yapının karmaşıklaşması ve katmanlaşmasının neden olduğu yaşantı dünyası ve özellikle hukuk sistemi arasındaki boşlukları, başkalarının maddi ve manevi zararına olacak şekilde, araçsal stratejik akıl ve eylem ile doldurduğu anlaşılmaktadır.

Resmi kayıtlarda fail veya şüpheli olan kişilerin aslında bug suçlu mağdurları oldukları görülmektedir. Bu kişiler yaşantı dünyasının değişen ve gelişen geleneği içinde iyi niyetli uzlaşıya dayalı ekonomik ilişki kuran sosyal aktörlerdir.

Bu durum bug suçlarına ilişkin başlangıçta bilinmesi mümkün olmayan bir desene ulaştırmaktadır. Bu desenin bug suçlarının ayırt edici deseni olabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bug suçu bağlamında suçun unsurlarının dağılımına bakıldığında tüm maddi unsurları ve tipiklik unsurunu pratik ahlaki hukukun meşruiyeti ile eylemde bulunduğunu sanan şüpheliler yerine getirirken suçun manevi unsurlarından kast ve amaç ‘gizemli asıl fail’ tarafından taksir/hata ise yine şüpheliler tarafından yerine getirilmektedir. Bu durumda metin içindeki tablolarda suçun unsurları olarak gösterilen tablonun bug suçu deseni olarak ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Şekil 5: Bug Suçu Deseni

Bug Suçunun Deseni									
Suçun Unsurları →	Manevi			Maddi					Tip
Bug Suçu Faili	•••	•••							
	Kast	Taksir/Hata	Amaç	Fail	Fil	Mağdur	Suç konusu	İllyet	Netice
Yakalanan Şüpheliler	+			+	+	+	+	+	+

Böylelikle bug suçlarının özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür.

Toplumsalın giderek katmanlaşan ve karmaşıklaşan değişim ivmesi yaşantı dünyası ve sistem arasındaki boşlukların çapını genişletmektedir. Bu boşluklar bug suçlarına uygun ekosistemi yaratmaktadır.

Hızla değişen toplumsalı düzenleyen hukukun iki görünümü olan biçimsel bilişsel rasyonel hukukun ve ahlaksal pratik hukukun yerinde bir benzetme ile ‘senkronizasyon hataları/bug’ oluşturmaktadır. Bu anlamda bug, teknolojik bir hızda değişen gündelik yaşam ile birazda doğası gereği skolastik hukuk sisteminin arasındaki giderek açılan yarıktır.

Bu durum ilginç bir güvenlik açığı yaratmaktadır. Şöyle ki bug içinde saklanan gizemli, yetenekli ve asıl failer sistemin açığını bularak Şekil 5’de gösterilen desene uygun suçlar işleyebilmektedirler. Yani sadece suçun amaç ve kastını kedileri ile illiyet kurulamayacak

şekilde taşımakla birlikte suçun diğer tüm unsurlarını başkalarının üzerine tastamam yıkabilmektedirler. Öyle ki gündelik yaşamın ahlaksal pratik meşruiyeti ile refleksif (otomatik) bir biçimde hayatını yaşamakta olan aktörler kendilerini birden bilişsel rasyonel ve biçimsel hukukun şüphelisi statüsünde bulabilmektedirler.

Böylelikle ikinci tip bug suçunun iki sınıf mağduru bulunmaktadır. Birinci sınıf mağdurlar, tipe uygun suç fiilinin neticesinden mağdur olan kişi/lerdir. Mesela iş makinası çalınan ve inşaat malzemesi çalınan mağdur kişilerdir. İkinci sınıf mağdurlar ise tipe uygun suçun maddi unsurlarını yerine getiren kişi/lerdir. Mesela vakalarda şüpheli ve/veya fail kişilerdir. Bu nedenle bug suçları bir nevi çocukların görüp yetişkinlerin göremediği hayaletlere benzemektedir. Gündelik yaşamında iken suçlu duruma düşen kişi bir çocuk gibi asıl suçlunun, sistem araçları ile algılanamayan, sistemin gözünün görmediği gizemli kişi olduğunu ifade etmektedir. İkinci sınıf mağdurlar her ne kadar imkânsız olmasa bile gerçek faili yakalamayı amaçlayan ‘*cezanın failine göre tespit sistemi*’ sayesinde kendilerinin asıl fail olmadıklarını ispatlasalar bile suçtaki ‘hukuki hata, taksir’ sorumluluklarından dolayı asgari de olsa cezadan kurtulamamaktadırlar.

Bug suçlar ve failleri ile mücadele spesifik olayların çözülmesi şeklinde yapılamayacağı görülmektedir. Bu suçlar toplumsal ekosistemin yaşadığı radikal değişimin sonucudur. Anadolu ajansının “Akdeniz’de yerli balıklar azalıyor, tropikal balık türleri artıyor” başlıklı haberinde özellikle küresel ısınma nedeni ile Akdeniz’in karakteristik biyolojik çeşitliliğinin giderek tropikalleşmekte olduğu uzmanlar tarafından bilimsel bulgular ile tespit edilmektedir. Yosundan, yengece ve her tür balık cinsine kadar olmak üzere tropikal iklime ait olan onlarca yeni tür yaşanan ekolojik değişim nedeni ile Akdeniz ekosisteminde görülmektedir. Bu tropikal türlerin en yaygın bilineni ile istilacı ‘balon balığı’dır (Anadolu Ajansı, 26.05.2020). Çalışmada çokça ifade edilmeye çalışıldığı gibi bir ekosistem olarak toplumun katmanlaşması ve karmaşıklığı giderek artan bir ivme ile hız kazanmaktadır. Dolayısı ile sistemin genelinde yaşanan bu değişim bug suçları gibi yeni suç türlerinin görünmesine neden olmaktadır. Bug suçları yetenekli bir failin yaratıcı bir suç tipi değil, balon balıkları gibi eko-sistemin değişiminin bir neticesidir. Balon balıkları sorunu avlamakla bitmeyeceği bug suçları da ‘gizemli asıl faillerin’ yakalanması ile bitmeyecektir.

Nasıl ki değişen iklim koşulları balon balığının yanında başka türleri getirmekte ise bu çalışmada ‘hırsızlık’ suçu ağına/örnekleme takılan bug suçları bambaşka bağlamlarda karşımıza çıkabilecektir. Örnek vermek gerekirse bir cinayet sırasında deepfake teknolojisi ile canlandırılan ve hologram teknolojisi ile üç boyutlu bir biçimde olay mahallinde varmış gibi canlandırılan hareketli, sesli ve renkli görselin gerçek sahibi, görgü tanıklarınca kendilerinden emin olay yerindeki biri veya olayın bizzat faili olarak teşhis edilebilir. Yahut tam tersi bir gerçekten hareketle, suçu işleyen kişi böylesi teknolojiler ile olay yerinde olmadığını ifade ederek cezadan kurtulmaya çalışabilir. Klasik hukuk sisteminin en itibar ettiği ıslak imza bile günümüzde makinalar tarafından rahatlıkla atılabilmektedir.

Temelde hukuk tam anlamı ile bir teknik, algoritmik bir düzen içindedir. Yazılı kurallar toplumsal yaşamın gündelik ve dizgesel ilişkilerini düzenleyen ve olağan yaşamın istikrarını sağlayan kurallar bütünüdür. Temel olarak yazılım da bilgi işlem sistemi içinde benzer bir işlev görmektedir. Dolayısı ile yazılı hukuk normları toplumsal ilişkilerin nasıl olması gerektiğini tanımlayan yazılımlardır. Yasa koyucular yazılım programcıları iken vatandaşlar ise kullanıcılar gibidirler. Yargı ve kolluk birimleri ise yazılımın ihlal edildiği noktaları onarmaya çalışmaktadır ki yazılım stabil/düzenli şekilde işleyebilsin. Dolayısı ile hukuk disiplinin teknolojik değişimlere ayak uydurma noktasında gündelik yaşamdan daha avantajlı olduğu unutulmamalıdır. Böylesine bir toplumda yazılı hukukun da bir anlamda ‘yazılım’ hızına kavuşması gerekmektedir. Kanun yapıcıların meclislerde kurumsallaştığı gibi kanunları yazılım hızı takip edecek ve güvenlik açıklarını kapatacak (debugging) meclisler kadar önemli

kurumsallaşmalara ihtiyaç olacaktır. Tek çekirdekli diyebileceğimiz klasik (kanun yapıcılar, kanun uygulayıcılar vs.) işletim sistemi ile çalışan hukuk sisteminin kısa ve orta vadede çift çekirdekli, üç çekirdekli ve devamı işletim sistemleri ile kendini güncelleyebileceği bir yapıya evrilmelidir. Bu gün ihtiyaç hissedilmiyor olabilir fakat ekosistem içindeki istilacı suç türleri çeşitlenerek arttıkça böylesi düzenlemelere geçmek zorunda kalınacaktır. Yoksa nasıl ki modern hukuk suçu tanımlana hakkını tekeline almak suretiyle bir zamanlar cari olan dini ve geleneksel hukuku kategorik olarak aşarak dini ve geleneksel hukuk ‘toplumsal bir dekora indirgediyse’, değişen toplumsal ekosistem karşısında benzer bir kaderi kendi yaşayabilir.

Son olarak söylenmesi gerekir ki çalışma bug suçlarını kuşatan bir çerçeve çizme iddiası taşımamaktadır. Böyle bir iddia çalışmanın hemen her satırı ile çelişecektir. Çalışma metodolojik çerçevede ifade edildiği gibi yeni bir suç türüne ilişkin sınırları net çizilmiş bir vaka çalışmasıdır. Çalışma istilacı bir tür olarak gördüğü bug suçlarına dikkat çekmektedir. Dolayısı ile bug suçları bağlamında nitel veya nicel başka çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

A Dictionary of Computer Science. (2016). Oxford. Oxford University Press.

Acun G., Bilgin T., Yazılım hata logları kullanılarak veri madenciliği uygulaması gerçekleştirilmesi, *Marmara Fen Bilimleri Dergisi*. 2015, 1: 14-20.

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü. (2018). *Adalet İstatistikleri*. Adalet Bakanlığı. https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1792019103654adalet_ist_2018.pdf

Anadolu Ajansı. (26 Mayıs 2020). *Akdeniz’de tropikal balıklar artıyor*, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/akdenizde-yerli-baliklar-azaliyor-tropikal-balik-turleri-artiyor/1853713> erişim tarihi 31.07.2021

Artuk E., Gökçen A., Aslan E. & Çakır K. (2020). *Ceza genel hükümler*. İstanbul. Adalet Yayınevi.

Beyer K. W. & Grace H. (2009). *The Invention of the information age*. Massachusetts. The MIT Press.

Bogdan R. & Biklen, S. K. (2007) *Qualitative research for education - an introduction to theories and methods*, Newyork, Pearson A & B.

Brown S. E. (2010). *Esbensen finn-aage, geis gilbert, criminology: explaining crime and its context*, Anderson Publishing,

Cambridge Dictionary. (23 Temmuz .2021), <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/bug>

Creswell J. W. (2007) *Qualitative inquiry and research design choosing among five approaches*, SAGE.

Dictionary Computer Internet Terms. (2009). China. Barron’s Educational Series.

Dünya Bankası. (t.y.). *Veri kataloğu*. <https://data.worldbank.org/>

Emniyet Genel Müdürlüğü. (2021 Ağustos). *Oto hırsızlığı*. <https://www.egm.gov.tr/oto-hirsizligi>

Gerring J. (2017). *Case study research principles and practices*. Cambridge University Press,

Gönenç İ. (2020). *Türk ceza hukuku genel hükümler*, İstanbul. Seçkin Yayınları.

Habermas J. (1996). *İletişimsel eylem kuramı*. (Çev. Mustafa Tüzel), Kabalcı Yayınevi.

- Hakeri H. (2020). *Ceza hukuku genel hükümler/ temel bilgiler*. Ankara. Astana Yayınları.
- IPSOS ve Boğaziçi Üniversitesi, (2017 Mayıs). *Dijital reklamın ekonomiye katkısı*. https://iabtr.org/UploadFiles/Reports/IAB%20Turkiye_DREK05072017164528.pdf
- Kalkınma Planı 11, (2018). *Sanayide Dijitalleşme*, <https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/sanayidedijitallesmecalismagruraporu.pdf>
- Kümbetoğlu B. (2008) *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*, İstanbul. Bağlam Yayınları.
- Longman Dictionary. (2021 Temmuz). <https://www.ldoceonline.com/dictionary/bug>
- Macmillan Dictionary Of Information Technology. (1985). London. Macmillan Press.
- Marsh I. (2006). *Theories of crime*, London. Routledge.
- Mills ,A. J. Durepos G. & Wiebe E.(Edi). (2010). *Encyclopedia of case study research volume 1&2*, SAGE.
- Osmanlıca Türkçe Sözlük. (1977). İstanbul. Bilgi Yayınevi.
- Taneja H. (22 Ocak 2019). *The era of “move fast and break things” is over*, <https://hbr.org/2019/01/the-era-of-move-fast-and-break-things-is-over>
- The Information Security Dictionary. (2004). Boston. Kluwer Academic Publishers.
- McLaughlin E. & Muncie J. (edi.). (2001). *The Sage Dictionary Of Criminology*. London. SAGE Publications.
- The Oxford Handbook Of Criminology. (2007). Oxford. Oxford University Press.
- Tierney J. (2006). *Criminology*, London. Longman.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2019a). *Adalet istatistikleri 2019*. https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1092020162733adalet_ist-2019.pdf
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2009b). *Adalet istatistikleri 2009*. https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2082019114535Adalet_ist_2009.pdf
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2020). *Ceza infaz kurumu istatistikleri 2020*. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=adalet-ve-secim-110&dil=1>
- Türk Ceza Kanunu. (2004). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>
- Türk Standartları Enstitüsü. (2006). *Bilişim terimleri sözlüğü*. Ankara. Onur Matbaacılık.
- Tüzün E., Doğan E., Çetin A. (2021). An Automated Bug Triaging Approach using Deep Learning: A Replication Study, *European Journal of Science and Technology* No. 21, pp. 268-274,
- Siegel Larry J. (2008). *Criminology*, Canada. Wadsworth.
- Slade R. (edi.). (2006). *Dictionary of information security-syngress*. Syngress Publishing.
- Subaşı M., Okumuş K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2): 419-426
- Visano L. A. (1998). *Crime and culture*. Toronto. Canadian Scholars' Press.

- Walklate S. (2007). *Understanding criminology*. New York. Open University Press,
- Wright R. A. & Miller J., M. (Edi). (2005). *Encyclopedia of criminology volume 1*, New York. Routledge.
- Yıldırım A. & Şimşek h. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara. Seçkin Yayınları.
- Yin R. K. (2002). *Case Study Research Design and Methods, Applied Social Research Methods Series*, London. Sage Publications, ,
- Yüksel A. & Çetin A. (2020). Yinelene Yazılım Hata Kayıtlarının Makine Öğrenmesi Ve Derin Öğrenme Yöntemleri İle Tespit Edilmesi, *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 8(5), 45-51.
- Zafer H., (2019). *Ceza hukuku genel hükümler*, İstanbul. Beta Yayınları.

Research Article

Değişen Yaşantı Dünyasının Yeni İstilacı Suç Tipi: Bug Suçları

The New Invasive Crime Type of the Changing Lifeworld: Bug Crimes

Muhammed Ferit DUMAN

Dr. Öğr. Üyesi Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü

mduman@bandirma.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-7644-9486>

Extensive Summay

The world is changing faster than ever before in known history. When we look at the demographic and economic indicators on a global and national scale, it is seen that societies are becoming more and more complex. Social structures, which have become increasingly complex with demographic and economic expansion, are now not only complex but also multi-layered (real, digital, etc.) thanks to increasing immigration and technological advances.

Despite its many positive contributions, one of the most challenging areas of social change is the legal system. The legal system needs to regulate a society that is changing from moment to moment, by adhering to the theoretical and practical acquis that created it. This situation is one of the main contradictions that the legal system has to overcome today. Because, lagging behind the society, like traditional and religious legal systems, carries the danger of rendering the modern rational formal legal system dysfunctional and disreputable. In this context, studies on this fundamental contradiction of the legal system are important.

Crimes cannot be considered separately from the societies that compose them. Therefore, the change in the social structure causes different types of crime to appear on the stage of history. In the recent past, it is possible to see crimes such as white collar, organized and domestic violence as types of crimes brought about by the changing social structure. Today's societies are not only very complex but also much more layered (like real-digital) thanks to the increasing population, migration, transportation and technological opportunities. Therefore, today's changing social structure will reveal new types of crime. The study claims that a research sample that includes examples of new crime types can be found thanks to the selection of forensic events as the research universe and area. As a result of a detailed case study of the samples found, information on the new crime type will be available.

The study basically consists of three parts, excluding the introduction and conclusion parts. In the first chapter, the conceptual framework is drawn. Conceptually, a discussion on the concept of bug crimes is carried out and the concept is tried to be understood. The theoretical framework is based on the bi-contextual meaning of law in Habermas's approach to lifeworld and systems duality.

The conceptual framework covers three basic concepts. The first is the concept of crime. It is stated that crime cannot be evaluated separately from the society that composes it. Especially after the industrial revolution, the social structure became more complex and separates the

concepts of crime and stupidity with thick lines. In a sense, deviation is the violation of traditional, religious and social rules that have turned into the practical appearance of law in the modern period. In addition, crime now carries a conceptual content with clear boundaries and definition. The fact that the crime has such a clear content obliges us to refer to the written law that defines the crime itself in order to understand the crime. In this context, since the sample consists of crimes that fall under the Turkish Penal Code, the concepts of what the crime is, who the criminal is, and what kind of a causal link is established between the crime and the criminal are also mentioned by the Turkish Penal Code in the conceptual framework. The second concept discussed in the conceptual framework is the concept of bug. In this title, the emergence of the concept of bug, the different meanings it gained in different periods and what kind of content it has today are shown. Finally, it is discussed what should be understood with the concept of bug crime through the data referenced in the crime and bug titles.

In the method section the study is a qualitative study. The study is a case study. Its pattern is a single case design. The study area is 1017 judicial cases processed in Altınova district of Yalova in 2018. Out of these cases, 2 cases suitable for the conceptual and theoretical framework were identified and the research sample was formed. Since the researcher was assigned and authorized in the research field in 2018, it is included in all 1017 events. Therefore, the data related to the research area and sample were obtained by document analysis, participant observation and interview methods.

The claims of the research are;

- I. Bug crimes are not a creative crime type of a skilled criminal, but rather a crime type enabled by the changing and increasingly layered and more complex social structure (lifeworld and systems).
- II. Cases related to the bug crimes can be found as a result of determining the legal system as the research universe.
- III. Therefore, it is possible to detect and analyze cases (sample) of bug crimes with error/bug mining (by a mind that has a command of the programming language and an in-depth review) in a region (research area) within the judicial system (research universe).
- IV. In order for the legal system to maintain order without security vulnerabilities, a law writer/maker must do their own debugging at software speed.
- V. Knowing the new crime types will contribute to the functioning of the people and institutions in the lifeworld and the system.

In the section of findings and interpretation of findings, it is evaluated that only 2 of the 1017 judicial cases, which are the research area, are examples of the new type of crime. While one of these crimes is 'auto theft', the other is 'theft from open area'. Two cases that are considered to be a new type of crime, namely bug crime, are analyzed separately. During the analysis, first the event history and then the findings related to the event pattern are revealed. Afterwards, the original situation contexts related to the bug crime are interpreted for each event.

As a result of the study, it has been understood that it is possible to detect bug crimes as a new type of crime in the social structure that has become very complex and layered. In addition, it has been understood that the conceptual and theoretical framework that is tried to be developed regarding bug crimes can be explanatory in detecting and interpreting the findings related to the cases.

The pace of change of the social, which is becoming more and more stratified and complex, widens the diameter of the gaps between the world of life and the system. These gaps create conditions suitable for bug crimes. This creates an interesting vulnerability. Namely, the mysterious, talented and real perpetrators hiding in the bug can commit crimes by finding the vulnerability of the system. These crimes are the result of the radical change in the social ecosystem. For example, due to global warming, fish species that have not been seen before are starting to appear in the Mediterranean. Among them, the puffer fish is also the subject of the news, and because it is defined as an invasive species, those who catch it are given a monetary reward. As it is tried to be expressed a lot in the study, the stratification and complexity of the society as an ecosystem is accelerating with an increasing momentum. Therefore, this change experienced throughout the system causes new types of crimes such as bug crimes to appear. Bug crimes are not a creative type of crime by a skilled perpetrator, but a result of the change of the eco-system like blowfish. Bug crimes will not end with the capture of the 'mysterious real perpetrators', just as the problem of blowfish will not end with hunting.

The bug crimes examined in the study are limited to the cases that can be detected as samples. However, it is considered that there can be a wide variety of bug crimes. For example, during a murder, any person can be visualized in three dimensions with deepfake technology and hologram technology. Image (moving, sound and color image) can be animated as if at the scene. This person, who has nothing to do with the murder, can be claimed as the perpetrator of the incident with the sure and sworn testimony of the eyewitnesses. Or, on the contrary, the perpetrator may try to evade punishment by stating that he is not at the scene with such technologies.

In addition, during the case study, it was seen that there is a unique pattern of bug crimes. As a result, bug crimes are not a creative crime type of a skilled criminal, but rather a crime type enabled by the changing and increasingly layered and more complex social structure (lifeworld and systems). It can be found as a result of determining the legal system as the research universe. Bug crimes have a unique pattern and bug crimes are candidates to be the new invasive crime type of the changing social ecosystem. B

Finally, it should be said that the study does not claim to draw a framework surrounding bug crimes. Such a claim would contradict almost every line of the work. As expressed in the methodological framework, the study is a case study of a new type of crime with clear boundaries. The study draws attention to bug crimes, which it sees as an invasive species. Therefore, other qualitative or quantitative studies are needed in the context of bug crimes.